

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra speciální pedagogiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Prevence a řešení kyberšikany učitele na základní škole v Plzeňském kraji

Prevention and solution of cyberbullying teacher at primary school in the
Pilsen region

Kateřina Pávková, Dis.

Vedoucí práce: PaedDr. Eva Marádová, CSc.

Studijní program: Speciální pedagogika (B7506)

Studijní obor: B SPPG (7506R002)

Odevzdáním této bakalářské práce na téma Prevence kyberšikany na školách potvrzuji, že jsem ji vypracoval/a pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze 8. 7. 2019

Poděkování patří PaedDr. Evě Marádové, CSc., za cenné připomínky, kritiku a vedení této bakalářské práce. Děkuji také výchovné poradkyni ze základní školy z Plzeňského kraje, která mi poskytla ve svém čase rozhovor, díky kterému mohla vzniknout praktická část.

ABSTRAKT

Tato práce je zaměřena na prevenci kyberšikany na školách a řeší téma kyberšikany učitele. Cílem práce je popsat preventivní opatření a postup při výskytu kyberšikany ve škole Plzeňského kraje. Aktuálnost tématu odráží Národní výzkumu kyberšikany učitelů Kopeckého a Szotkowského (2016), ve kterém je uvedeno, že pětina z dotazovaných učitelů se setkala s jednorázovými kybernetickými útoky a 94 z 5 136 pedagogů se stalo obětí kyberšikany.

Problém je analyzován v dokumentech školy (školní řád, Minimální preventivní program, Prevence proti šikanování a kyberšikaně, výroční zpráva 2017/2018) a rozhovoru s výchovnou poradkyní. Kódování dokumentů se zaměřuje na to, kdo provádí na škole prevenci rizikového chování, v jakých předmětech a jakou formou. Analyzovány jsou vzdělávací akce pro pedagogy a postup při řešení šikany nebo kyberšikany.

KLÍČOVÁ SLOVA

kyberšikana, šikana, prevence rizikového chování, žáci, internet, sociální síť

ABSTRACT

This bachelor thesis is about prevention of cyberbullying (teacher) in schools. The object of the work describe preventiv measures and what to do when the cyberbullying occurs. The respondent is school from Pilsen region. This actual topic describe National research on cyberbullying teachers from Kopecký and Szotkowski (2016). In research is written, that one fifth know cyber attacks and 94 from 5 136 respondents (teachers) were victims of cyberbullying.

Topic is analyzed in schools documents (school rules, Minimum preventiv program, Bullying and cyberbullying prevention, annual report 2017/2018) and in interview with educational adviser. Documents are encoded. The questions in the practical part are – who do prevention of risky behavior, in which items and what form. Analyzed are educational events for teachers and process, when the bullying or cyberbullying is in the school.

KEYWORDS

cyberbullying, bullying, prevention of risky behavior, students, internet, social networks

Obsah

Úvod	9
TEORETICKÁ ČÁST.....	10
1 Kyberšikana.....	10
1.1 Prvky kyberšikany	10
1.2 Média kyberšikany	11
1.3 Agresor kyberšikany.....	12
1.4 Oběť kyberšikany	13
2 Kyberšikana v prostředí školy	14
2.1 Jak předcházet šikaně a kyberšikaně	14
2.2 Řešení šikany a kyberšikany	15
2.3 Školní poradenské pracoviště	15
2.4 Používání mobilních telefonů během školní docházky	16
3 Kyberšikana učitele	19
3.1 Učitel jako oběť kyberšikany	20
3.2 Agresor kyberšikany učitele	22
3.3 Média kybernetických útoků na pedagogy.....	26
3.4 Jak předcházet šikaně a kyberšikaně učitele	26
3.5 Řešení šikany a kyberšikany učitele.....	27
3.5.1 Sankce za kyberšikanu učitele.....	29
4 Legislativa v oblasti kyberšikany	30
5 Shrnutí teoretické části	33
PRAKTICKÁ ČÁST	35
6 Cíl a metodologie	35

6.1 Cíl výzkumného šetření a výzkumné otázky	35
6.2 Metody výzkumného šetření	36
6.3 Výběr respondentů.....	37
7 Výsledky výzkumného šetření	39
7.1 Prevence rizikového chování (šikany a kyberšikany)	39
7.2 Používání mobilních telefonů ve škole.....	41
7.3 Vzdělávání pedagogických pracovníků.....	42
7.4 Postup při odhalení šikany nebo kyberšikany	43
7.5 Výsledky výzkumného šetření rozhovoru s výchovnou poradkyní	45
7.5.1 Používání mobilních telefonů ve škole.....	45
7.5.2 Vzdělávání pedagogických pracovníků.....	45
7.5.3 Postup při řešení kyberšikany.....	46
7.5.4 Případ kyberšikany učitele	47
7.6 Shrnutí praktické části	49
Závěr.....	52
Seznam použitých informačních zdrojů	54
Seznam příloh.....	57
Seznam tabulek.....	57
Seznam grafů	57
Přílohy	58
Příloha č. 1 – Analýza Školního řádu	58
Příloha č. 2 - Analýza Minimální preventivního programu.....	60
Příloha č. 3 – Analýza Programu proti šikanování a kyberšikaně.....	64
Příloha č. 4 – Analýza Výroční zprávy 2017/2018	66

Příloha č. 5 – Informovaný souhlas	69
Příloha č. 6 - Rozhovor s výchovnou poradkyní školy	70

Úvod

Bakalářská práce řeší jedno z aktuálních témat českého školství – kyberšikanu učitele. Nejen odborná literatura, ale i zákony a vyhlášky ministerstva školství mládeže a tělovýchovy komentují tuto problematiku. Kyberšikana je souborem takového chování, kdy na jedné straně je oběť, která je nejčastěji napadána psychicky, a na druhé straně je agresor, který s převahou své síly v kyberprostoru oběť napadá. Takové chování a činy agresora, které se v čase opakují, popisuje trestní zákoník jako trestný čin. Do řešení kyberšikany pak lze zapojit Policii ČR.

Ke kyberšikaně je potřeba média, přes které bude agresor/ři, oběť/ti a další přihlížející komunikovat. Jedná se především o sociální sítě, messengery, chatovací místnosti, weby, SMS zprávy apod. Tato média lze využívat skrze chytré mobilní telefony, které patří k nejoblíbenější osobní věci žáků.

Autoři Kopecký a Szotkowski Národního výzkumu kyberšikany učitelů s 5 136 respondenty zveřejnili data, kde se uvádí, že pětina z dotazovaných učitelů se ve své praxi setkala s kybernetickými jednorázovými útoky a 94 pedagogů se setkala s kyberšikanou své osoby.

Cílem práce je popsat preventivní opatření a postup při výskytu kyberšikany ve škole z Plzeňského kraje. Na základě analýzy dokumentů této školy (školní řád, minimální preventivní program, program proti šikanování a kyberšikaně a výroční zpráva 2017/2018) a rozhovoru s výchovnou poradkyní je popsáno, jak škola přistupuje k prevenci šikany a kyberšikany a jak ji řeší.

V dokumentech a rozhovoru se zjišťuje, kdo provádí na škole prevenci rizikového chování, jakou formou a v jakých předmětech. Je zjišťováno, jak se škola staví k používání mobilních telefonů, jaké možnosti mají učitelé pro vzdělávání se v oblasti kyberprostoru a jak škola postupuje v případě, že se na škole objeví šikana nebo kyberšikana. V závěru práce je shrnutí výsledků výzkumného šetření a doporučení pro školu, jaká opatření by měla posílit v rámci prevence rizikového chování.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Kyberšikana

Kyberšikana je takové chování, při kterém agresor útočí na oběť pomocí informačních technologií. Cílem pachatele kyberšikany je jakýmkoliv způsobem ublížit oběti. Útočit může ze začátku pouze jeden pachatel, později se mohou připojovat další. Kyberšikana je nebezpečná anonymitou, oběť nemusí vždy vědět, kdo se za nenávistnými útoky skrývá. Agresor díky anonymitě sílí, s tím i hrubost jeho útoků. V některých případech však útočník netuší, že páchá kyberšikanu, jelikož své chování považuje za žert a nedomyslí, že druhé straně situace připadá ponižující. (Kožíšek, Písecký, 2016) Identifikace anonymního pachatele je obtížné, ale ne nemožné. (Kopecký, Szotkowski, 2017). V projektu Minimalizace šikany bylo výsledkem zjištění, že u 78 % anonymních pachatelů byla zjištěna jejich pravá identita. (Krejčí: In Kopecký, Szotkowski, 2017)

Kyberšikana probíhá prostřednictvím internetu a mobilního telefonu (SMS, prozvánění). V mnoha případech je propojena s tradiční šikanou, která se odhaluje a řeší lépe než kyberšikana. (Kolář, 2011)

Průběh kyberšikany není vždy jednoznačný, může vycházet z tradiční šikany nebo naopak tradiční šikanou končit. Šikana s kyberšikanou se mohou také prolínat (např. videonahrávka fyzického násilí později sdílená s určitým okruhem lidí). (Martínek, 2015)

1.1 Prvky kyberšikany

Kyberšikanu definují následující atributy – opakovatelnost, nepoměr sil a úmyslné ubližování. Pokud jeden z atributů chybí, hovoří se spíše o online obtěžování. Mezi další specifika patří časová neomezenost a znalost informačních a komunikačních technologií. (Černá, 2013) Atributy a specifika jsou v odborné literatuře popsány následovně:

Opakovatelnost – kyberšikana je ubližování oběti opakující se v čase. Opakovatelnost zajišťuje jak agresor, tak přihlížející, kteří si například pouští zesměšňující video opakovaně, přidávají nevhodné komentáře, nebo klikají na tlačítko „to se mi líbí“ na sociální síti Facebook. (Černá, 2013)

Nepoměr sil - oproti tradiční šikaně, kde je nepoměr sil nejčastěji vyjádřen fyzicky, v online prostředí je síla agresora vyjádřena v jeho anonymitě. Agresor má možnost útočit 24 hodin denně, tedy kdykoliv, kdy je on, oběť nebo přihlížející připojen k internetu. (Černá, 2013)

Úmyslné ubližování - aby bylo možné označit chování na internetu za kyberšikanu, musí agresor své jednání úmyslně směřovat tak, aby oběť poškodil, zesměšnil, či jí způsobil jinou újmu. (Černá, 2013) Kyberšikana může vzniknout nezáměrně například jako vtip, který se vymkne v kybernetickém prostředí kontrole. (Kopecký, Szotkowski, 2017) Pokud úmysl agresora chybí, lze hovořit o obtěžování nebo škádlení. Škádlením přes kyberprostor se označuje takový stav, kdy příjemce nevhodných útoků nepovažuje tuto situaci za obtěžující. (Černá, 2013)

Časová neomezenost – agresor si může vybrat, kdy na oběť zaútočí, zda během vyučování, o přestávce, po škole, o víkendu, v denní či noční hodinu. V tom je kyberšikana zákeřnější než tradiční šikana. Díky časové neomezenosti si může agresor svůj útok promyslet. Tím, že se kyberšikana vyskytuje převážně na internetu, dochází k šíření kybernetického útoku rychleji než v reálném světě. Samotná oběť o takovém útoku ani nemusí vědět, nebo na něj přijít až velmi pozdě. A to ve chvíli, kde se stane materiál z kybernetického útoku virální, tedy šíří se stejně rychle a nebezpečně jako virus. V tomto případě v podstatě není možné takový obsah z internetu odstranit. (Kopecký, Szotkowski, 2017)

Znalost informačních a komunikačních technologií – jak oběť, tak agresor se vyznačují tím, že aktivně používají informační a komunikační technologie. Obě dvě strany mohou nápadně trávit více času například u počítače či telefonu. (Smith, 2014)

1.2 Média kyberšikany

Existuje několik médií či kanálů, přes které kyberšikana probíhá. Dle toho, které médium agresor zvolí, se pak kyberšikana rozvíjí dál. Pokud bude agresor používat sms, odpadají role pozorovatelů. Když si agresor zvolí sociální síť, mění se i ráz kyberšikany, který je prohlouben o pozorovatele a komentující útočné příspěvky. (Černá, 2013)

Sociální sítě jsou půdou pro pachatele kyberšikany. Sociální síť je taková služba, která umožňuje člověku nahrávat obsah na internet a sdílet ho s dalšími uživateli sociální sítě. Materiál, který je sdílen, jsou různé psané příspěvky, fotografie a videa. Facebook je nejrozšířenější sociální sítí na světě, kterou založil Mark Zuckerberg. Tato síť je však limitovaná spodní hranicí věku 13 let. Dalšími rozšířenými sítěmi jsou Instagram, LinkedIn, Twitter a částečně lze považovat za sociální síť i YouTube.

Internetový profil na sociálních sítích si může založit každý a pravdivost údajů je těžko ověřitelná a vymahatelná. Avšak výhodou je zanechávání digitální stopy, díky níž se může pachatel snadno dohledat. (Kožíšek, Písecký, 2016)

Prostředí internetu umožňuje zakládat **webové stránky** za účelem někoho poškodit. Agresor vytvoří novou webovou stránku, která slouží k nahrávání materiálu, který působí újmu oběti, nebo využívá již existující webové stránky, na které umístí ponižující video, koláže z fotografií, či samostatné fotografie. Nejznámější je stránka YouTube. (Černá, 2013) V článku Shánělové, Vykydalové a Janouše (2009) je uvedeno, že 8 % dětí natáčí svého učitele. Pětina žáků si myslí, že natáčet učitele je zábava a 30 % již ve svém životě shlédlo zesměšňující video učitele. (Schrötterová, 2014)

Veřejné a neveřejné chaty a **e-maily** umožňují pachatelům zahlcovat oběti zprávami či obrázky přes služby SMS, MMS nebo internetové aplikace jako je například Messenger, Whatsapp, Viber a další. K zasílání velkého množství urážejícího textu či obrázků může sloužit i e-mail nebo nejrůznější chatovací místnosti. (Černá, 2013)

1.3 Agresor kyberšikany

Kyberagresorem může být oběť tradiční šikany, dále to jsou jedinci impulzivní až agresivní. (Černá, 2013) Hlavním rysem útočníka je anonymita, která ho odlišuje od útočníka v tradiční šikaně. Ve virtuálním světě jsou smazány klasické rozdíly, jako je výška, tělesná kondice a dostávají se do popředí jiné vlastnosti, které určují přesilu na internetu. Útočníky se stávají osoby, které mají znalosti ohledně informačních a komunikačních technologií a tráví delší čas na internetu. (Kopecký, Szotkowski, 2015)

Při kyberšikaně se objevuje i postava **sekundárního agresora**, která přihlíží kyberšikaně a nezasáhne. Jsou to také lidé, kteří dále rozesílají odkazy na stránky, kde se kyberšikana děje. Sekundárním agresorem může být kdokoli, kdo má přístup k internetu – tedy mnoho milionů lidí. (Kopecký, Szotkowski, 2015)

1.4 Oběť kyberšikany

Obětmi kyberšikany bývají plaché, stydlivé osoby, které nejsou v kolektivu přijímány. Druhým typem oběti kyberšikany jsou agresori tradiční šikany. Skrze kyberprostor se jim oběť mstí a role jsou vyměněné. (Černá, 2013) V případě, že je šikana propojena s kyberšikanou, může být oběť zdvojená – tedy oběť jak v tradiční šikaně, tak v kyberšikaně. Tato skupina je nejvíce ohrožena. Kyberšikanou jsou ohroženi více lidé, kteří užívají sociální sítě a kteří nejsou obeznámeni s riziky informačních technologií, a proto se chovají na internetu rizikově. Útoky v oběti vzbuzují pocity beznaděje a mnoho otázek o tom, kdo je anonymní agresor a proč útočí. (Kopecký, Szotkowski, 2015)

Mezi časté důvody, proč se oběť stává obětí, ať už je to žák či pedagog patří výčet následujících vlastností a rysů: vzhled, hmotnost, barva pleti, psychická odlišnost, etnicita, náboženské vyznání nebo sexuální orientace (nejčastěji proti homosexuálům). (Metodických pokyn MŠMT, 2016)

2 Kyberšikana v prostředí školy

Kyberšikana se vyskytuje ve školním prostředí. O přestávkách, cestou na oběd, ale také mimo školní docházku. (Kopecký, Szotkowski, 2017) Další kapitola je věnována prevenci šikany a kyberšikany v prostředí školy.

2.1 Jak předcházet šikaně a kyberšikaně

Metodický pokyn MŠMT (2016) podrobně sděluje, které mechanismy by měla mít škola nastavené, aby šikaně předcházela a také, aby uměla šikanu odhalit a řešit. Uvádím některé stěžejní body článku 3 – Bezpečné prostředí ve škole: jak předcházet šikaně:

Škola respektuje individualitu každého jedince, odmítá násilí a zneužití moci, přiznává riziko výskytu šikany. Škola tyto hodnoty hájí a diskutuje směrem ven i dovnitř – tedy řeší šikanu včas a otevřeně sama či s pomocí pomocné sítě regionu.

Bezpečné prostředí vytváří celá škola, stěžejní roli má ředitel, který předchází a řeší šikanu. Také jasně sdělí konkrétní odpovědnost směrem ke svým zaměstnancům, dále rodičům, žákům a školnímu poradenskému pracovišti.

Vedení školy pověří jednoho ze zaměstnanců, který se v problematice šikany aktivně a průběžně vzdělává (metodik prevence, výchovný poradce). Tato osoba je kompetentní k řešení a šetření počátečních fází šikany.

Ve školním řádu budou zaznamenána pravidla chování ve škole, jaké chování je možno považovat za nepřijatelné a jak bude sankcionováno. Těž školní řád řeší, jakým způsobem mohou žáci používat informační a komunikační technologie, internet a mobilní telefony.

Dle závažnosti porušení jsou nastavené důsledky za porušení pravidel.

Třídy mají svá třídní pravidla, na kterých by se měli podílet samotní žáci – jak s přípravou pravidel, tak s reflexí jejich dodržování.

Škola aktivně plní minimální preventivní program, do kterého spadá i prevence proti šikanování. Ve škole existuje bezpečnostní a krizový plán, řešící předcházení a řešení šikany na škole.

Pedagogové jsou podporováni vedením školy v získávání nových informací v tomto tématu, jsou jim dostupné intervize či supervize. Ředitelé/ky se vzdělávají v oblasti právního vědomí.

Třídy mají pravidelné třídnické hodiny, ve kterých je možno mluvit o situaci ve třídě a řešit konfliktní situace.

2.2 Řešení šikany a kyberšikany

Škola musí nejprve posoudit závažnost šikany, která se na škole objevila, jelikož existují rozdílné postupy v počáteční a pokročilé fázi šikany. Škola se musí rozhodnout, zda bude situaci řešit sama, nebo zda přizve odborníky z řad pedagogicko psychologických poraden apod. Vždy se však musí jasně vymezit proti násilí. Pokud se na škole objeví školní lynčování, není možné čekat na odborníka, naopak je potřeba okamžitě zasáhnout a ochránit co nejvíce oběť.

Žák, který je obětí, nemůže za vzniklou situaci, a proto by měl být ve vyšetřování zvýhodněn. S žákem je třeba probrat, jaké má možnosti škola, aby se v ní cítil bezpečně. V době vyšetřování škola nezveřejňuje již získané informace. Anonymita informátorů musí být střežena, aby byla zajištěna jejich bezpečnost. Dále je potřeba pracovat s agresorem, aby došel v nejlepším případě, k náhledu na situaci a zpytoval svědomí.

Po vyšetření šikany musí dojít k revizi prevence a krizových plánů, aby nedošlo k recidivě rizikového chování.

Škola by se měla při řešení šikany vyhnout bagatelizaci, ale i přílišné kriminalizaci, přenechávání odpovědnosti pouze na oběti, veřejným omluvám a řešení situace ve třídě před všemi žáky. Nedoporučuje se emotivní, agresivní a autoritářské řešení problému. (Metodický pokyn MŠMT, 2016)

2.3 Školní poradenské pracoviště

Dle vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních musí každý ředitel základní školy zajistit školní poradenské pracoviště. Spolu s metodikem prevence se podílí na existenci školního poradenského

pracoviště ještě výchovný poradce, případně psycholog nebo speciální pedagog. Tito zaměstnanci zajišťují následující služby:

- a) podporu žáků se speciálními vzdělávacími potřebami,
- b) podporu začlenění žáků z jiných kultur do kolektivu,
- c) podporu nadaných žáků,
- d) předcházení všem formám rizikového chování apod.

Metodik prevence musí mít vysokoškolské vzdělání a kurz metodika prevence v rozsahu 250 hodin, který je zakončen závěrečnou prací a její obhajobou.

Výchovný poradce musí mít v rámci celoživotního vzdělávání kurz v rozsahu 250 hodin, který je zakončen závěrečnou prací a zkouškou před komisí. Poté získává osvědčení, které ho opravňuje pro výkon specializované činnosti výchovného poradce. (Vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků)

2.4 Používání mobilních telefonů během školní docházky

Mobil je universum naší doby, přes telefon provádíme platby, je to naše pojítka s blízkými osobami, naviguje nás díky mapám na námi určená místa, umožňuje překlady z cizích jazyků, fotografujeme jimi. (Doubrava, 2018)

Ohledně používání mobilních telefonů ve školách se vede ve společnosti diskuse. Učitelské noviny a časopis Rodina a škola se tomuto tématu v průběhu roku věnují i vícekrát. Debatuje se o Francouzské předloze, prohibici a ponechání stavu, tak jak je.

Ve Francii, ve školním roce 2018/2019, začal platit plošný zákon přísně regulující používání osobních zařízení (mobilů) ve školách. Mobily či tablety lze nyní používat pouze pro potřeby výuky. (Doubrava, 2018) Ředitelé francouzských škol nyní mohou ve svém školním řádu mobilní telefony v určitých případech povolovat. (Jirásko, 2018) Tato změna povzbudila diskusi mezi českými politiky, zda Francii následovat nebo ne.

Francouzské školství řešilo, jak se bude nakládat s telefony, které si žáci přinesou do budovy. Školské odbory spočítaly, že pokud by nařizoval zákon, aby se mobily vybíraly

do sejfů, musely by jich opatřit až 3 miliony. Každá škola se tedy může rozhodnout, zda telefony bude vybírat do sejfů, nařídí žákům, aby je nechávaly ve skříňkách, nebo aby je měli u sebe vypnuté po celou dobu vyučování.

V České republice zatím platí stav, že každá škola si upravuje používání osobních zařízení sama. Avšak žádná ze škol není povinna se k tomuto vyjadřovat. Mohou tedy i dnes existovat školní řády, které neupravují manipulaci s mobilním telefonem. České školy mají tedy plnou právní subjektivitu, o kterou by se neměly připravit.

Pro plošný zákaz používání mobilních telefonů ve školách při vyučování, ale ne o přestávkách, se v roce 2018 vyjádřil předseda STAN, člen školského výboru Poslanecké sněmovny a radní pro školství a výchovu Zlínského kraje Petr Gazdík. Proti podobným návrhům jsou Ivan Bartoš (Piráti), Václav Klaus ml. (ODS), Pavel Bělobrádek (KDU-ČSL) a Markéta Pakarová Adamová (TOP 09). (Doubrava, 2018)

Mezi učiteli zaznívají různé názory. V anketě časopisu Rodina a Škola (8/2018) se vyjadřují vyučující například takto: Veronika Válková z Gymnázia na Pražačce by byla pro zavedení plošného zákazu, myslí si, že by se pak zlepšilo klima ve třídě. Oponovala by jí Jitka Neradová z Gymnázia T. Manna, která tvrdí, že pokrok nezastavíme a klonila by se k jemnější regulaci používání mobilních telefonů na školách.

Koncem roku 2018 se zapojilo 25 000 žáků do minisčítání Českého statistického úřadu, kde se žáků ptali, co je jejich nejoblíbenější věc. Mobilní telefon zaujímá první příčku oblíbenosti s nekonkurenčními 43 %. Na druhém místě s 31,2 % následuje počítač nebo notebook. Kniha se co do oblíbenosti u dětí umístila na třetím místě s 10,4 % a na čtvrtém místě je playstation se 7,5 %. Komunikační a informační technologie mají dohromady 74,2 %, což jsou tři čtvrtiny, a tedy nezanedbatelná část. Když k mobilu a počítači přičteme ještě playstation jako moderní technologii, vyšplhá se číslo k 81,7 %.

T-mobile, též v roce 2018, zrealizoval výzkum tentokrát na rodičích dětí základních a středních škol. Dvě třetiny jsou pro plošný zákaz jako ve Francii, jedna třetina je proti zákazu. (Nádvorník, 2019)

Lukáš Doubrava (2018) píše v časopise Učitelských novin, že se děti mohou od komunikačních technologií oddělit pouze samy, pokud najdou zajímavější alternativu. Přednosta kliniky adiktologie prof. Miovský (In Doubrava 2018) tvrdí, že škola by měla naučit žáky seberegulaci. Tedy naučit je zdravému používání mobilních telefonů, což se plošným zákazem nenaučí. Také pokládá otázku, do jaké míry mohou dospělí zasahovat do volného času o přestávkách.

Zůstává otázkou, zda je možné dětem zakazovat něco, co je u nich tolik oblíbené. Případný zákon by mohl sice kladně působit jako prevence kyberšikany, ale zároveň bychom odebírali generaci, která je s moderními technologiemi spjatá, jejich doménu. (Nádvorník, 2019)

3 Kyberšikana učitele

Kyberšikana se nemusí objevovat pouze v kolektivech dětí a mladistvých, ale i mezi dospělými. Právě o kyberšikaně dospělých je diskutováno minimálně a „*zaměstnavatelé se jí – snad z obavy z diskreditace dané instituce – často snaží ututlat.*“ (Kopecký, 2013, str. 81)

Kyberšikana u dospělých je vždy motivována ublížením, zdiskreditováním, ohrožením osobního nebo profesního života. Útočníci se tak dopouštějí přestupků, nebo trestných činů, které se v soudním řízení nejčastěji označují jako násilí proti skupině obyvatel a proti jednotlivci. (Kopecký, 2013)

Autoři národního výzkumu kyberšikany učitelů Kopecký a Szotkowski (2016) upozorňují na fakt rozšíření mobilních telefonů a internetové sítě, což v důsledku přináší i fenomén kyberšikany učitelů. Ve svém výzkumu prezentují ucelená fakta o této problematice, která zatěžuje Českou republiku jako i jiné státy světa.

Výzkumem prošlo 5 136 respondentů, kteří měli průměrný věk 46 let a 20letou praxi. Asi 80 % respondentů tvořily ženy a 20 % muži. Učitelé základních škol představovali 60 %, učitelé středních škol 37 % a učitelé mateřských, vyšších odborných a vysokých škol 3 %.

Více jak pětina (přesně 21,73 %) dotázaných pedagogů uvedlo, že se stalo obětí kybernetických útoků, které se projevovaly jako verbální útoky prostřednictvím mobilního telefonu nebo internetu, prozvánění, šíření zesměšňující fotografie či videonahrávky, krádeže účtu, identity atd. Samotný kybernetický útok však nelze považovat za kyberšikanu, pokud nedošlo k jeho opakování v delším časovém úseku. 94 pedagogů uvedlo, že útoky trvaly déle jak půl roku a jednalo se tedy o kyberšikanu.

Za šikanu a kyberšikanu pedagoga nelze pokládat zlobení a nerespektování pravidel žáky, které nemají prvky šikany. Avšak pokud se takové chování stává vědomým a záměrným úmyslem poškodit pedagoga a poměr sil se obrací ve prospěch žáků, lze hovořit o šikaně. Šikana pedagoga se odehrává ve třídách, chodbách, v místě bydliště pedagoga či v kyberprostoru a jiných veřejných místech. (Metodický pokyn MŠMT, 2016)

3.1 Učitel jako oběť kyberšikany

Ve školním prostředí zažívají učitelé různé typy agrese, jako jsou například nadávky, neplnění příkazů učitele, urážení a další. Mimo tyto tradiční formy agrese jsou učitelé ohroženi i kybernetickými útoky. Žáci například učitele vyprovokují a poté ho nahrají na mobilní telefon a video sdílí s dalšími žáky školy. Mezi útoky patří verbální kyberšikana, pranky, poškození pověsti učitele, sdílení ponižujícího materiálu, krádež identity – především e-mailové schránky nebo profilu na sociální síti. (Kopecký, Szotkowski, 2018)

U **verbální kyberšikany** se jedná zejména o fenomén „Přiznání“, kdy existuje, většinou na sociálních sítích, stránka, kde mohou žáci anonymně psát, co se jim kde na škole tajemného stalo. Žáci „Přiznání“ využívají i k agresivním příspěvkům, které jsou mířené na učitele, například: „*Někdy mám chuť Kubíčkové hodit cihlu mezi oči.*“ (Kopecký, Szotkowski, 2018, str. 26) Objevují se ale i horší příspěvky, ve kterých se objevují vulgarismy.

Svým způsobem je verbální kyberšikana páchána i prostřednictvím serverů, které slouží k hodnocení učitelů. Patří mezi ně například: Oznámkuj učitele! (dostupné z: www.oznamkujucitele.cz) a Hodnocení škol & učitelů (dostupné z: www.hodnoceniskol.cz). Žáci (a jiní uživatelé internetové stránky) mohou své učitele anonymně oznámkovat a okomentovat. Často lze najít mezi komentáři nekonstruktivní kritiku v podobě nadávek a vulgarismů. Vzhledem k tomu, že se tak děje v prostředí internetu, agrese nespokojených žáků stoupá a vyjadřují se velmi expresivně. (Kopecký, Szotkowski, 2018)

Do kyberšikany učitele patří i tzv. **prankování učitelů**. Slovo „prank“ znamená žertík, šprým. Oběť je něčím vytočena nebo zaskočena, celá situace se točí na mobilní telefon a poté je vložena na internet. Takové video slouží k pobavení publika.

Pranky na učitele patří k mírné formě kyberšikany. Žáci vymyslí „žert“ na učitele, nahrají celou scénku a poté ji vyvěsí na internet. Nezáleží na tom, zda učitel o ničem neví a jedná

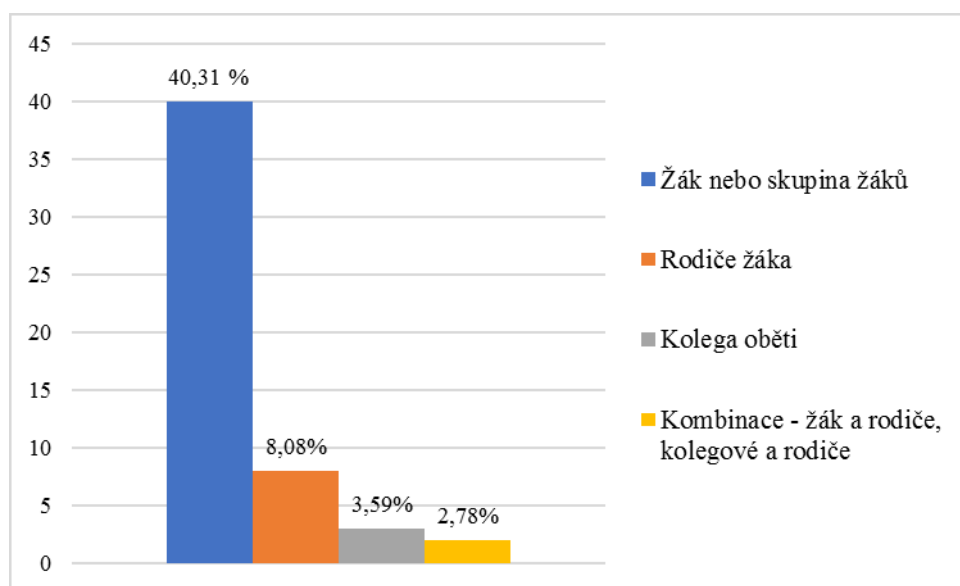
se tedy o opravdový prank, nebo jsou žáci s učitelem domluveni. V každém případě vznikne video, kde je učitel ponížen nebo zesměšněn. (Kopecký, Szotkowski, 2018)

V roce 2015 se na internetu objevilo velké množství pranků na učitele. Motivací v točení těchto videí bylo vyhrát lyžařský výcvik pro svou třídu v hodnotě tři čtvrtě milionu korun. Některé pranky lze označit za bezpečné – například spící třída nebo auto omotané fólií. Vzniklo ale také několik videí, které učitele zesměšňují – políjí vodou, nebo jsou nevhodného rázu – učitel zachraňuje poraněné dítě, které své zranění pouze hraje. Kvůli této výzvě od Radia Fajn se nevhodným směrem posunula hranice toho, co si žáci smí dovolit k učiteli. (Kopecký, Szotkowski, 2018)

Pedagogové jako oběti kybernetických útoků popisovali ve výzkumu Kopeckého a Szotkowského (2016) své pocity během kybernetických útoků jako: vztek, smutek, nejistota, úzkost, nechůť chodit do práce, trapnost, nedůvěra vůči ostatním atd. Dále uváděli, že začaly poruchy spánku, zhoršení koncentrace, bolesti hlavy, svalová tenze a další potíže.

3.2 Agresor kyberšikany učitele

Ve všech případech kyberšikany není pachatel odhalen. Pokud ale nalezen je, pak se jedná dle Národního výzkumu kyberšikany učitelů Kopeckého a Szotkowského (2016) o jednotlivce v 50 % případů a v pětině případech se jedná o skupinu. Následující graf č. 1 procentuálně znázorňuje četnost pachatele. Data byla shrnuta z Národního výzkumu kyberšikany učitelů.

Graf č. 1 - Pachatelé kybernetických útoků na učitele

Zdroj: Kopecký, Szotkowski, 2016; Autor grafu: Kateřina Pávková, Dis

Nejčastěji se pachatelem kyberšikany učitele stává žák nebo skupina žáků. Nejvíce se jedná o žáky, které pedagog učí. Výzkum potvrdil 35 % takových případů. Zbýlých 5 % připadá na žáky školy, které pedagog (oběť) neučí. Menší, avšak nezanedbatelnou, skupinu pachatelů tvoří také rodiče žáka a kolegové oběti případně jisté kombinace jako žák + rodič a kolega + rodiče.

Zbýlá procenta, která nejsou v grafu uvedena, zahrnují skupiny: neodhalený pachatel, jiné osoby (soused, partner, známý atd), nebo se respondenti v dotazníku Kopeckého a Szotkowského k pachateli vůbec nevyjádřili. (Kopecký, Szotkowski, 2016)

Ve třetině případů výzkumu o kyberšikaně učitelů věděli i kolegové oběti, další učitelé a vychovatelé, o kyberšikaně učitele. Vedení školy o situaci vědělo pouze v 15 % případů, jelikož častým jevem u obětí šikany/kyberšikany je takové chování, kterým se snaží situaci uchovat v tajnosti. Většina svědků postupuje obdobně – tedy nesvěří se s problémem vedení školy. (Metodický pokyn MŠMT, 2016) Data mohou být zkreslena subjektivním pohledem oběti, která nemusí a často ani neví, kdo všechno o situaci ví. (Kopecký, Szotkowski, 2016)

V publikacích, z kterých jsou čerpána teoretická východiska, jsou uvedeny některé případy kyberšikany učitele. Tyto příběhy názorně ilustrují, přes jaké médium kyberšikana probíhala, zda pře mobilní telefon, e-mail, nebo záznamové zařízení a jak se školy ke kyberšikaně svého zaměstnance postavily. Některé spolupracovaly s Policií ČR, jiné řešily kauzu přes mravní komisi.

Agresorem je žák nebo student

Vzhledem k tomu, že ve třídě je nepoměr sil - 1 učitel oproti např. 25 žákům, je z tohoto hlediska učitel snadnou obětí. Nejnáchylnější k útokům jsou ženy – učitelky, které reagují podrážděně na jakoukoliv provokaci ze strany žáka. Poté na třídu křičí, čímž přistupují na pravidla „hry“ žáků. Druhým typem jsou osoby s handicapem – slabozrací nebo s tělesným postižením. Žáky mohou v útocích podpořit kolegové oběti, kteří se o oslabeném pedagogovi před dětmi vyjadřují s neúctou. (Martínek, 2015) Poté už je jen otázka případu, kdy žáci sáhnou po komunikačních a informačních technologiích a přesměrují nebo rozšíří útoky i tam. Pro příklad uvádím následující tři příběhy.

Tento případ popisuje mladého pedagoga, známé veřejné vysoké školy, který si svými studenty tykal, chodil s nimi na večírky, ale nikdy překročil hranice intimity a odmítl několik zamilovaných studentek. Dvě ze studentek, které učitel Mikeš učil, neunesly toto odmítnutí a začaly se mstít. Studentky začaly šířit po škole, že je Mikeš homosexuál. Mikeš se bránil a tím připoutal více pozorovatelů. Od studentů se dostala fáma i mezi kolegy Mikeše. Aby to byl případ kyberšikany, nesmí chybět médium, kterým byl Facebook, kde

vznikla diskusní skupina, kde se Mikešova sexualita řešila. Mikeš v této době začal dostávat nevhodné SMS zprávy typu: odlet' do teplých krajů apod.

Případ řešila pouze etická komise fakulty, viník nebyl známý. Facebooková skupina byla uzamčena a smazána. Studenti byli upozorněni plošně, že pokud kyberšikana nepřestane, bude situace projednána s Policií ČR. Kyberšikana utichla a Mikeš na fakultě zůstal. (Kopecký, 2013)

Studentka doktorátu, která po úspěšném ukončení magisterského studia usilovala o doktorandský titul, se také stala obětí kyberšikany. Po několika přednáškách obdržela zastráující SMS typu: sleduji tě, vím, kde bydlíš apod. Telefonní číslo zablokovala a více incident neřešila. Později se začaly objevovat e-maily podobného ražení. K e-mailům se přidávaly vzkazy na Facebooku od neznámých lidí. Celá tato situace trvala 5 měsíců, v doktorandce se zvyšoval strach, až kontaktovala Policii ČR.

Policie zjistila, že se jednalo o jednoho studenta, který neprošel seminářem, který tato žena učila, a proto se tento student rozhodl, že se doktorandce pomstí. Chování studenta bylo vyhodnoceno jako trestný čin násilí proti skupině obyvatel nebo jednotlivci. Více podrobností a konec případu není znám. Snad jen, že student byl vyloučen ze studia etickou komisí. (Kopecký, 2013)

Třem žákyním 9. třídy se nelíbil přístup **paní ředitelky** ohledně řešení situace v jejich třídě. Veřejně přes sociální síť Facebook prezentovaly, co s paní ředitelkou udělají jejich vysoce postavení rodiče. Za nevhodné chování dostaly trojku z chování. Situace se řešila u krajského soudu, který rozhodl, že trojky z chování žákyně nedostanou, jelikož se nevhodně chovaly ve volném čase, a nikoliv ve škole. Z toho byla paní ředitelka zklamaná, rozhodnutí soudu ale respektovala. Také uvedla, že situaci nesla dobře a neplynuly jí z ní žádné psychické potíže. (Kopecký, Szotkowski, 2016)

Agresorem je rodič žáka

Z rodičů se stávají agresori útoků na učitele v případě, že opovrhují školou jako institucí. Mají pocit, že škola jim musí vyjít ve všem vstříc, a že vědí lépe, jak koncipovat hodiny

pro jejich děti. Je na celé škole, kde určí hranici, za kterou rodiče nepustí. Škola by k účinnosti rodičů také neměla nahrávat nestabilitou vztahů mezi kolegy navenek. Naopak, problémy mají být řešeny na půdě školy v kabinetě a sborovně, navenek má však škola vystupovat celistvě. (Martínek, 2015) V nejmenované základní škole zákonný zástupce dítěte postupoval takto:

Rodič umístil do tašky svého syna nahrávací zařízení, kterým nahrával vyučování ve třídě. To vše bez souhlasu školy i zákonných zástupců ostatních žáků. Případ byl v roce 2016 (kdy probíhala studie) právě v šetření. (Kopecký, Szotkowski, 2016)

Agresorem je kolega

Tuto problematiku lze jednoslovně označit za mobbing. Terčem mobbingu se stává nový mladý kolega s moderními poznatky o výuce mezi starší generací učitelů, nebo pár starších kolegů mezi výrazně omlazeným pedagogickým sborem. Takovou situaci řeší zákoník práce. (Martínek, 2015) Pro konkretizaci je níže popsána situace mobbingu.

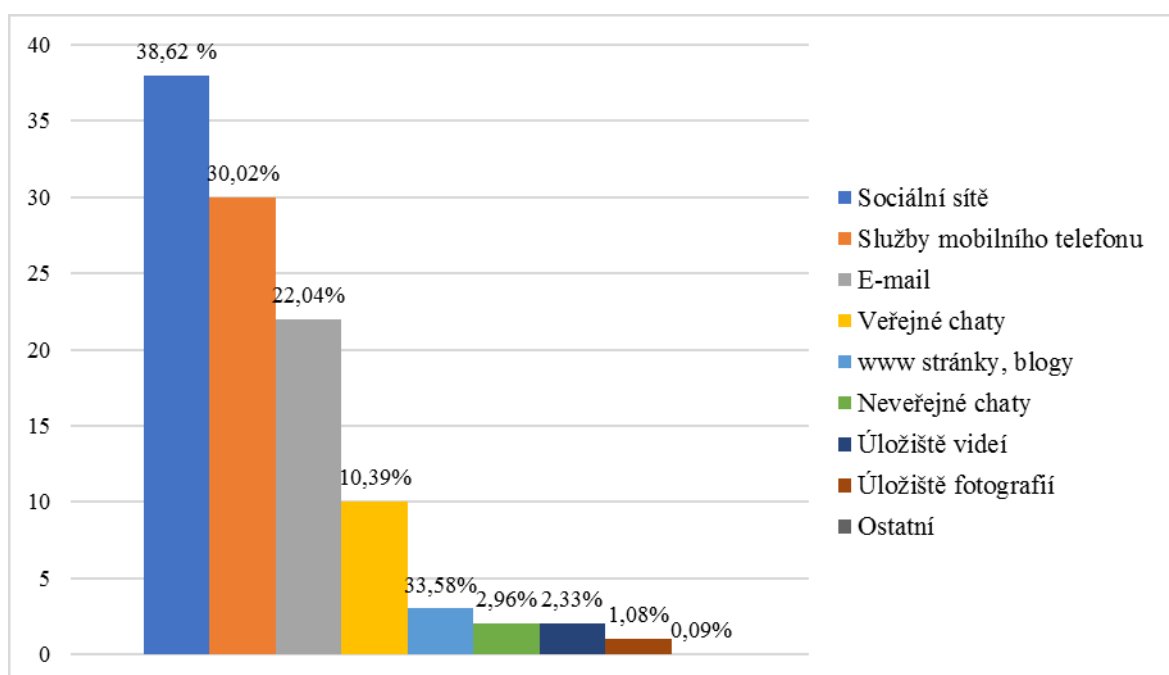
*Případ se odehrával mezi **kolegy profesory Horynou a Hrochem** z Masarykovy univerzity v roce 2008. Profesor Hroch dostával od svého kolegy prvně anonymně výhrůžky smrti. Po anonymech se dostavily i e-maily, ve kterých stálo: „Jedna injekce v trolejbusu, celkové ochrnutí, shniješ zaživa...“ (Zdroj: Idnes.cz) Horyna byl odsouzen a uznán vinným. Dostal peněžitý trest 50 000,- s náhradním plněním odnětí svobody na 2 měsíce. Proti rozsudku bylo podáno odvolání, odvolací soud rozsudek potvrdil. (Kopecký, 2013)*

Agresorem je ředitel

V tomto případě se jedná o formu bossingu. Nadřazený ředitel zadává velké množství nesmyslných úkolů, mluví o zaměstnanci vulgárně, před ostatními kolegy dotyčného/dotyčnou zesměšňuje. Situaci lze řešit soudně s pomocí právníka v oblasti pracovně právních vztahů. (Martínek, 2015)

3.3 Média kybernetických útoků na pedagogy

V Národním výzkumu kyberšikany učitelů uvádí Kopecký a Szotkowski (2016) přehledný graf platform, přes které probíhají kybernetické útoky na pedagogy. Dle grafu č. 2 je patrné, že nejčastěji jsou útoky vedené skrze sociální sítě, mobilní telefon, e-mail a veřejné chaty. Data jsou uvedena v procentech.

Graf č. 2 - Média kybernetických útoků na pedagogy

Zdroj: Kopecký, Szotkowski, 2016, s. 9

3.4 Jak předcházet šikaně a kyberšikaně učitele

V kapitole Kyberšikana v prostředí školy jsou důležité momenty pro prevenci šikany či kyberšikany mezi žáky, které mají ale stejně blahý dopad v případě útoků na učitele, tedy pokud je preventivní opatření dobře nastavené, k šikaně učitele nemusí dojít, nebo jí lze dobře řešit. Je to například jasné vymezení manipulace s informačními a komunikačními technologiemi, podpora pedagogů v získávání nových informací v této oblasti, kompetence metodika či výchovného poradce a další body.

Je důležité napsat, že šikana (tím rozuměna i kyberšikana) učitele není pouze problém daného učitele – oběti, ale jedná se o problém celé školy. Odpovědnost za řešení šikany nenese tento pedagog, nýbrž vedení školy a zřizovatel. Škola musí vzít v potaz i ten fakt, že šikanovaným učitelem se může stát i takový pedagog, který má několik let praxe, je vysoce kompetentní a zkušený.

Konkrétní specifika v prevenci šikany učitele jsou:

- a) dobré sociální klima školy
- b) podpora pedagogů
- c) jasně stanovený způsob, komu má šikanovaný pedagog podat informace
- d) zajímavý styl výuky s propojením běžného života
- e) pedagog staví na silných stránkách žáků
- f) pedagog oceňuje prosociální chování
- g) vyhýbat se konfrontacím s žákem před celou třídou a konfrontačnímu tónu
- h) neponižovat ani nezesměšňovat žáka před třídou
- i) problémy pedagog neřeší sám, ale se školní poradenským pracovištěm či s vedením školy (Metodický pokyn MŠMT, 2016)

3.5 Řešení šikany a kyberšikany učitele

Při řešení šikany učitele platí stejný základ jako při řešení šikany žáka žákem. Nejprve je potřeba posoudit situaci a odhadnout stupeň šikany, ve kterém se nachází, aby mohla škola posoudit, zda na vyřešení bude stačit sama svými nápravnými mechanismy, nebo zda si přivolá pomoc komunitní. (Metodický pokyn MŠMT, 2016)

Řešení potíží, jako je šikana, má na starost vedení školy, které většinou jmenuje školního metodika prevence, případně výchovného poradce, kteří mají za úkol situaci řešit. Pokud má škola i psychologa, může zapojit i jeho. Škola by měla mít vypracovaný přehled o komunitní pomoci, který může mít vyvěšený i na svých stránkách, kde mohou najít pomoc žáci a jejich rodiče. Jedná se například o pedagogickou psychologickou poradnu,

speciálně pedagogické centrum, střediska výchovné péče, neziskové organizace, krizová centra, zdravotnická zařízení, Policie ČR nebo orgán sociálně právní ochrany dítěte. (Kopecký, Szotkowski, 2017)

Škola by se měla vyvarovat přehlížení násilného chování, aby oběť situaci řešila sama, veřejného řešení situace (konfrontace oběti s agresorem), emotivního, přílišně autoritativního či agresivního řešení problému, nadbytečné kriminalizace agresora a sekundární viktimizace oběti

Konkrétní specifika při řešení šikany učitele jsou:

- a) pedagog vyhledá pomoc u svých kolegů a vedení školy
- b) škola má krizový plán pro tuto situaci, kde je jasně stanovena funkce osob, které budou do šikany učitele vstupovat a řešit ji. Jasně vymezenou funkci mají i podpůrné programy od pomocných organizací
- c) pokud je krizový plán nedostatečný a pedagog je v bezprostředním ohrožení, zajistí si bezpečí tím, že odejde ze třídy a přivolá si pomoc
- d) ostatní členové školy porozumí šikanovanému kolegovi, že prodělal traumatizující událost
- e) škola učiní sociometrii ve třídě, kde proběhla šikana učitele, aby vyloučila nebo potvrdila šikanu mezi žáky
- f) ve třídě, kde šikana učitele proběhla, zajistí škola intervenční program pro znovunastolení bezpečnosti (program selektivní nebo indikované prevence)
- g) škola zreviduje krizový plán – mechanismy a postupy při řešení šikany učitele
- h) pokud je pedagog nespokojen s řešením situace pod dikcí vedení školy, může se obrátit na inspektorát práce (Metodický pokyn MŠMT, 2016)

Postup pro oběť kyberšikany:

Oběť by měla zachovat klid a zabezpečit všechny elektronické důkazy o kyberšikaně. Ukončit komunikaci s agresorem, a pokud pochází kyberšikana z takové aplikace

či stránky, kde je možné uživatele zablokovat, měla by tak oběť učinit. Dále by mělo dojít, k identifikaci agresora a ke svěřeni blízké osobě, v případě kyberšikany učitele někomu z kolegů a vedení školy. Oběť se nemusí bát kontaktovat specialisty, například Polici ČR. Po ukončení šetření by měla oběť trvat na jasných stanoviscích do budoucna. (Kopecký, Szotkowski, 2017)

Vyšetřující kyberšikany se mohou obrátit na tyto subjekty: pedagogicko psychologickou poradnu, střediska výchovné péče, Polici ČR, oddělení sociálně právní ochrany dítěte. (Rogers, 2011) Mimo to také na neziskové organizace, které působí v primární, sekundární i terciární prevenci.

3.5.1 Sankce za kyberšikany učitele

V roce 2016 Kopecký uveřejnil tabulku, kde je alarmující fakt, že agresori nebývají za své činy potrestáni. Zkoumaný vzorek dosahoval počtu 1 118 případů kyberšikany. Byly uloženy tyto sankce:

Sankce	Počet
Pachatel nebyl potrestán	545
Důtka ředitele školy	60
Napomenutí třídního učitele	38
Snížená známka z chování 2	34
Důtka třídního učitele	32
Snížená známka z chování 3	21

Tab. č. 1 Sankce za kyberšikany učitele Zdroj: Kopecký, 2016

Školy nepotrestání zdůvodnily tak, že chování žáka nebylo tak hrubé, aby muselo dojít k potrestání. Jiné školy naopak sankcionovaly podmíněným i nepodmíněným vyloučením, diagnostickým pobytem, omluvou před přestupkovou komisí a podobně. Tyto případy byly však v řádu jednotlivých případů. (Kopecký, 2016)

4 Legislativa v oblasti kyberšikany

Kyberšikanu jako takovou nenalezneme v trestním zákoníku České republiky (z. č. 40/2009 Sb. Trestní zákoník, je však souborem několika činů, které za trestné činy považujeme. (Kožíšek, Písecký, 2016) V jiných zemích, například v Americe, se kyberšikana považuje od roku 2006 za federální zločin, v Kalifornii je možné od roku 2008 vyloučit žáka ze školy, pokud kyberšikanoval spolužáka či učitele, v Jižní Koreji existují policejní týmy, které se touto problematikou zabývají. (Schrötterová, 2014)

Trestní zákoník

Neoprávněné nakládání s osobními údaji (§180) - v paragrafu se uvádí, že budou potrestáni všichni ti, kteří způsobí újmu druhé osobě tím, že použijí osobní údaje cizí osoby, bez jejího vědomí a souhlasu. Skutková podstata se naplní, pokud dojde ke zveřejnění či zpřístupnění takových údajů, které ohrozí zájmy poškozené osoby. Neoprávněným nakládáním s osobními údaji se považuje i porušení mlčenlivosti. Pachatel bude trestán přísněji, pokud čin spáchá prostřednictvím veřejně přístupné počítačové sítě, tisku, filmu, rozhlasu nebo televize. (Kožíšek, Písecký, 2016)

Pomluva (§184) - pomluvou se označuje nepravdivý údaj, kterým pachatel ohrožuje pozici poškozeného v zaměstnání, rodině, nebo jinak způsobuje újmu. Vyšší trest dostane pachatel, pokud pomluvu rozšiřuje v médiích. (Kožíšek, Písecký, 2016)

Vydírání (§175) - vydíráním je myšleno násilí nebo pohrůžka k násilí, které mají nutit oběť, aby něco konala, nekonala, trpěla nebo opomíjela. Výše trestu se odvíjí od počtu pachatelů, použití zbraně, výše škody, stupni ublížení na zdraví atd. (Kožíšek, Písecký, 2016)

Další trestné činy – mezi další trestné činy, které souvisejí s kyberšikanou lze zařadit nebezpečné vyhrožování, tedy pohrůžku smrti nebo těžké újmy na zdraví, a nebezpečné pronásledování (stalking), kam spadá chování jako vyhrožování, hledání blízkosti oběti, nadměrné kontaktování oběti, omezování či zneužití údajů. (Kožíšek, Písecký, 2016)

Další zákony

Uveřejňování fotografií – pořídít fotografii druhého člověka lze pouze v případě jeho souhlasu. Pokud dojde k porušení tohoto pravidla, může být takové jednání „řešeno v občanskoprávním řízení podle §11, 12, 13 a 16 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku.“ (Bláhová, Šalšová, 2012, str. 26)

Bossing a mobbing – tato dvě slova označují nerovné zacházení se zaměstnanci. Bossing označuje útisk zaměstnance nadřízeným, mobbing útisk ze strany kolegy. Tuto problematiku řeší §16 zákona č.262/2006 Sb., zákoník práce.

Za rovné zacházení zodpovídají zaměstnavatelé, zajišťují bezpečné prostředí pro své zaměstnance, spravedlivé peněžitě ohodnocení nebo možnost kariérního růstu. V pracovněprávním vztahu nesmí docházet k diskriminaci z důvodu etnicity, sexuální orientace, věku, náboženského vyznání, mateřství apod. Diskriminaci jako takovou řeší antidiskriminační zákon.

Stíhání dětí a mladistvých

Děti do 15 let nejsou za své činy trestně odpovědné, soud je tedy nemůže soudit v trestním řízení. Může však dle zákona č.218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže udělit následující opatření: dohled probačního úředníka, zařazení do programu terapeutického nebo psychologického, uvedení do střediska výchovné péče, nebo udělit ochrannou výchovu.

Mladiství od 15 do 18 let jsou souzeni s ohledem na jejich věk, rozumovou a mravní vyspělost. (Bláhová, Šalšová, 2012)

Dokumenty o prevenci na téma šikana a kyberšikana ve školství

- a) Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů,
- b) Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů,

- c) Metodický pokyn ministryně školství mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany 2016 (Příloha č. 7 Kyberšikana)
- d) Strategie prevence kriminality 2016–2020 (definovaná ve víceletých cyklech Usnesením vlády ČR),
- e) Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2013–2018 (Ministerstvo školství ČR, 2013).
- f) školní řád,
- g) preventivní program školy,
- h) program proti šikanování a kyberšikaně.

5 Shrnutí teoretické části

Kyberšikana je aktuálním nebezpečným fenoménem, který souvisí s velkým rozmachem informačních a komunikačních technologií. Při kyberšikaně se jedná o úmyslné poškození oběti především psychicky. Kyberšikana jako celek není trestným činem, ale jednotlivé skutky, které kyberšikanu charakterizují, trestným činem jsou. (Kopecký, Szotkowski, 2018)

Kyberšikana se odehrává v prostředí školy, která má dle metodického pokynu MŠMT z roku 2016 za úkol jednat preventivně například tím, že má ve školním řádu uvedeno, jaké chování je a není přípustné. Pověřený pracovník (metodik prevence) má za úkol vypracovat krizový plán, dle kterého je možné postupovat v případě odhalení šikany. Pokud by se ve škole objevil případ kyberšikany, je povinností vedení takovou situaci řešit, ať už je obětí žák či učitel.

Pro kyberšikanu je příznačné využití moderního média – mobilního telefonu. V české společnosti se vede diskuze o tom, zda má nebo nemá platit plošný zákaz používání mobilních telefonů ve školách. Diskuzi na toto téma vyvolal nový zákon ve Francii platný od školního roku 2018/2019, který svým nařízením neumožňuje žákům používat v průběhu vyučování mobilní telefony. Česká společnost se vyjadřuje různě. Prof. Miovský tvrdí, že je potřeba žáky kultivovat v používání mobilních telefonů, a to se nestane, pokud jim bude znemožněno ovládat osobní zařízení. Jiní odborníci uvádějí, že plošný zákaz by omezil či vymýtil kyberšikanu ze škol. (Doubrava, 2018) Mobilní telefon přitom zaujímá první příčku co do oblíbenosti věcí u žáků. Na druhém místě je notebook nebo počítač. Tyto dvě technologie mají dohromady 74,2 %. (Nádvorník, 2019)

K tématu kyberšikany učitele vznikl v roce 2018 Národní výzkum kyberšikany učitelů od autorů Kopeckého a Szotkowského. Dle tohoto výzkumu se učitelé setkávají více s kybernetickými jednorázovými útoky (pětina z dotazovaných pedagogů), než s kyberšikanou. S tou se setkala 94 z 5136 dotazovaných pedagogů. Agresory jsou ve 40 % žáci, v 8 % rodiče, v 3,5 % kolegové. V dalších 49,5 % se nepodařilo pachatele určit, učitelé neuvědli, o koho se jednalo a spadají sem další jiné výpovědi, viz výše. Pocity

a problémy při kybernetických útocích a kyberšikaně dotazovaní pedagogové popisovali jako: nechut' chodit do práce, problémy se spánkem, smutek nejistota k okolí a další.

Šikanu a kyberšikanu řeší jak zákony, tak dokumenty, kterými školy disponují. Na prvním místě existuje školní řád, který uděluje školám povinnost chránit osoby ve škole před šikanou a kyberšikanou. Ve školním řádu je stanoveno, jak se k sobě mají žáci a pedagogové chovat. Pokud dojde k porušení, je možné dotyčného sankcionovat. Aby však k takovým událostem docházelo minimálně, jedná škola preventivně. Preventivní postupy vycházejí z preventivního programu a programu proti šikanování.

Preventivní program musí mít vypracovaný každá škola. Obvykle jej sestavuje metodik prevence, který do své funkce vstupuje po vystudování kurzu metodika prevence v rámci celoživotního vzdělávání. Program popisuje, jak je pracováno s žáky v průběhu roku na prvním i druhém stupni, se kterými organizacemi škola spolupracuje a jaký druh primární nespecifické prevence využívá.

Součástí preventivního programu či samostatný dokument tvoří Program proti šikanování a kyberšikaně. Jasně standardizuje, jak škola řeší tyto problémy, kdo odpovídá za vyšetřování situace, která osoba ze školního poradenského pracoviště kontaktuje rodiče žáka, kdo je seznamuje s mírou trestu apod.

Tyto a další dokumenty vybrané školy z Plzeňského kraje jsou v praktické části analyzovány. Analyzován je též rozhovor s výchovnou poradkyní, která popisuje případ kyberšikany učitele, který se na škole stal. Cílem je zjistit, jak má škola nastavená preventivní opatření a jak postupuje v případě kyberšikany na školy.

PRAKTICKÁ ČÁST

6 Cíl a metodologie

Cílem praktické části je zjistit, jak má škola nastavená preventivní opatření rizikového chování, zejména šikany a kyberšikany a jak v případě jejich výskytu postupuje, kdo je do vyšetření zapojen a jaké se udělují postihy.

V práci jsou analyzovány dokumenty školy – školní řád, Minimální preventivní program, Program proti šikanování a kyberšikaně a výroční zpráva školy 2017/2018. Analyzován je také rozhovor s výchovnou poradkyní. V textu je analyzováno, kdo provádí na škole prevenci rizikového chování, v jakých předmětech a jakou formou, informace o vzdělávání učitelů a jaký postup má škola pro řešení šikany a kyberšikany. Při analýze textu bylo použito kódování viz tab. č. 2 Legenda pro kódování dokumentů.

6.1 Cíl výzkumného šetření a výzkumné otázky

Cílem výzkumného šetření je analyzovat dokumenty školy a rozhovor s výchovnou poradkyní a zjistit jaká na škole existují preventivní opatření rizikových projevů chování a jak škola tyto projevy řeší. Pro práci jsou stanoveny následující výzkumné otázky:

- a) Kdo provádí na škole prevenci rizikového chování (šikany a kyberšikany)?
- b) Jaké metody jsou využívány k prevenci rizikového chování?
- c) Jak má škola ošetřené používání osobních zařízení (mobilních telefonů) během školní docházky?
- d) Kde čerpají pedagogičtí pracovníci informace ohledně fenoménu kyberšikany?
- e) Jaký je postup vyšetřování v případě šikany či kyberšikany?

6.2 Metody výzkumného šetření

V praktické části je zvolena kvalitativní výzkumná metoda, která stojí na analýze dokumentů a rozhovoru s výchovnou poradkyní běžné základní školy. Analyzované texty jsou v přílohách 2, 3, 4, 5 a 7 kódovány.

Kvalitativní metoda využívá sběru dat převážně z rozhovorů, pozorování a z dokumentů. Kvalitativní data určují slova, nikoli čísla, jak je tomu u kvantitativních metod. Jiným znakem je i to, že respondentů při kvalitativních metodách je méně, než u kvantitativního sběru dat. (Švaříček, Šedřová, 2007) Analýza je tvořena hledáním vztahů mezi zjištěnými údaji, opakovaným čtením záznamů z rozhovorů, poznámek či dokumentů a spojováním do logických celků. Interpretace dat není statistická. (Švaříček, Šedřová, 2007)

První fáze získávání dat je věnována **analýze dokumentů** úředních, mezi které obecně patří zákony, vyhlášky, výroční zprávy, záznamy z porad apod. (Reichel, 2009) Níže jsou zmíněny a analyzovány hlavně výňatky ze školního řádu, preventivního programu, programu proti šikanování a výroční zprávy.

Další část je věnována rozboru **individuálního rozhovoru** s výchovnou poradkyní. Rozhovor probíhá za fyzické přítomnosti tazatele a respondenta, případně telefonicky. Cílem rozhovoru, jako kvalitativní metody, je získat co nejdetailnější přehled a informace o problematice. (Payne, Peynová 2004 In: Švaříček, Šedřová 2007) Dle Hendla a Remra (2017) existují 4 typy rozhovorů: neformální rozhovor, rozhovor s návodem, standardizovaný otevřený rozhovor a kvantitativní strukturovaný rozhovor.

Níže je analyzován rozhovor s návodem, kdy jsou témata rozhovoru předem určena a sestavena z některých výzkumných otázek. V rozhovorech se diskutuje funkčnost a praktické využití školního řádu a dalších dokumentů v oblasti kyberšikany (učitele) v praxi a případy kyberšikany (učitele).

Dokumenty školy a rozhovor s výchovnou poradkyní je kódován dle následující tabulky. **Kódování dokumentů** (viz přílohy č. 1–6) je prováděno pomocí barevného označení, které je popsáno v následující legendě:

Legenda:

Kód	Sdělení kódu
Růžová barva	Osoby a organizace, které provádí na škole prevenci rizikového chování, zejména šikany a kyberšikany
Zelená barva	jakou formou, případně v jakých předmětech byli žáci seznamováni s rizikovým chováním v kyberprostoru
Hnědá barva	témata, na která žáky vyučující upozorňují a o kterých se vedou diskuse
Žlutá barva	používání mobilních telefonů v době vyučování; místo, kde má být mobilní telefon po dobu vyučování uschován; výjimky v používání mobilních telefonů, sankce za porušení pravidel
Oranžová barva	semináře nebo školení pro pedagogické pracovníky (zaměření, pořadatel)
Červená barva	popis postupu při řešení šikany nebo kyberšikany na škole
Modrá barva	osoby, školská, zdravotnická a sociální zařízení a státní orgány, se kterými škola spolupracuje v případě výskytu šikany či kyberšikany
Fialová barva	jiné informace související s tématem práce

Tab. č. 2 Legenda pro kódování dokumentů Autor: Kateřina Pávková, Dis.

6.3 Výběr respondentů

Respondentkou této práce je výchovná poradkyně běžné základní školy v Plzeňském kraji ve městě s více než 11 000 obyvateli. Škola nese motivační název „Škola pro všechny“.

Jedná se o úplnou základní školu od 1. do 9. třídy. Školu navštěvuje přibližně 700 žáků, přičemž kapacita školy je 820 žáků. Vyučování probíhá ve dvou až čtyřech paralelních třídách v ročníku. V každé třídě je přibližně 23 žáků.

Škola má dvě propojené budovy. Hlavní budovu pro druhý stupeň a přístavbu pro stupeň první. Škola je vybavena několika odbornými učebnami. Na prvním stupni především hudebnou, na druhém stupni je k dispozici počítačová učebna, posluchárna pro výuku

jazyků, učebna biologie, fyziky a chemie, dále například i cvičná kuchyně. Nechybí ani dvě tělocvičny. Menší je přizpůsobena pro výuku gymnastických prvků, větší je ideální pro týmové sporty. U školy je vybudováno sportoviště s běžeckým okruhem, doskočištěm, výsečí pro vrh koulí, několik stolů na stolní tenis a mnohé další. Sportoviště využívá škola, dům dětí a mládeže a mateřské školy v okolí.

O přestávkách využívají žáci prostory tříd, chodeb, za příznivého počasí mohou využívat terasu před školou. Přístavba je vybavena herním koutkem. Po vyučování funguje školní družina s 5 třídami.

Ve škole bylo ve školním roce 2017/2018 zaměstnáno 57 pracovníků. Z toho 39 učitelů, 5 vychovatelů školní družiny, 3 asistenti pedagoga a 10 správních zaměstnanců. Na škole je přítomen výchovný poradce, metodik prevence, metodik ICT, dvě koordinátorky školního vzdělávacího programu a koordinátorka environmentální výchovy. (Výroční zpráva 2017/2018)

Žáci pochází především z okolních sídlišť. Z jiné, než spádové lokality je 20 % žáků. V posledních letech školu navštěvuje stále více žáků cizinců a z minoritních etnik. Ve škole studují i žáci se speciálními vzdělávacími potřebami, například s dyslexií či dysgrafií, poruchami koncentrace apod. Škola nepodává informaci o konkrétním počtu žáků se speciálními vzdělávacími potřebami ve výroční zprávě 2017/2018.

Škola se zapojuje do různých projektů. Na prvním stupni se osvědčil program „Začít spolu“. Na druhém stupni je tradicí GO kurz pro 6. ročníky. Mezi další programy patří například Program proti šikanování. (Školní vzdělávací program, 2017)

Toto školské zařízení vyhledává způsoby, kterými mohou žáci anonymně sdělit škole své názory, připomínky a v neposlední řadě upozornit na šikanu či kyberšikanu. Ve škole existuje schránka důvěry a také je zaregistrována na stránkách www.nntb.cz (Nenech to být), což je portál pro školy v České republice. Žáci mohou díky jednoduchému formuláři sdělit škole jaký mají problém oni sami, upozornit na rizikové dění ve třídě, sdělit stížnost na pedagoga nebo upozornit na kyberšikanu apod.

7 Výsledky výzkumného šetření

Níže jsou analyzovány tři typy dokumentů, školní řád, Minimální preventivní program, Program proti šikanování a kyberšikaně a výroční zpráva z roku 2017/2018. Ve školním řádu je popsáno, jakým způsobem mohou žáci nakládat s mobilními telefony v průběhu vyučování. Minimální preventivní program nese informace o tom, jak se pracuje s žáky během celého školního roku v rámci prevence rizikového chování. Program proti šikanování a kyberšikaně popisuje, jak škola postupuje, pokud odhalí šikanu v počátečním nebo pokročilém stádiu. Z výroční zprávy lze vyčíst, jaké možnosti mají pedagogové ke svému vzdělávání v oblasti kyberšikany a údaje o rizikovém chování na škole.

Dále je analyzován rozhovor s výchovnou poradkyní, kde jsou zjišťována data o tom, jak vypadá výše zmíněné v praxi.

7.1 Prevence rizikového chování (šikany a kyberšikany)

Jelikož se škola setkává s výskytem rizikového chování (viz tab. č. 3), má ve svých dokumentech nástroje, kterými se snaží těmto jevům předcházet.

Škola přináší přesnou statistiku odhalených případů šikany, kyberšikany a agresivního chování. Ve školním roce 2017/2018 byly zachyceny školním poradenským pracovištěm tyto jevy (Výroční zpráva 2017/2018):

Rizikové chování	Počet výskytů
Agrese vůči učitelům	10
Násilí mezi žáky	10
Šikana	7
Kyberšikana	3
Šikana učitele	1

Tab. č. 3 Výskyt rizikového chování Zdroj: Výroční zpráva 2017/2018

Prevenici rizikového chování, zejména šikany a kyberšikany, na škole vykonávají třídní učitelé, výchovní poradci, školní metodici prevence, ředitel školy, zástupci ředitele školy, ICT koordinátoři, vychovatelky a všichni pedagogičtí pracovníci. Preventivně škola spolupracuje s oddělením sociálně právní ochrany dítěte (OSPOD), pedagogicko psychologickou poradnou (PPP), místní organizací KOTEC a s dalšími.

Realizace cílů minimálního preventivního programu je plněna také díky spolupráci s rodiči, se kterými má škola tendenci navazovat přátelské vztahy. Škola upozorňuje rodiče na jejich zodpovědnost ve správném vývoji jejich dítěte.

Třídní učitelé ve svých třídách uskutečňují sociometrické šetření, které probíhá jedenkrát do roka. Třídní učitelé také sledují, zda ve třídě nejsou přítomny počáteční fáze šikany a řeší je. Pokud jsou vztahy mezi žáky již složitější, hledá pomoc u výchovného poradce a školního metodika prevence. V době školního roku pracuje se třídou na vybudování pozitivních mezilidských vztahů. Minimální preventivní program se odkazuje v řešení šikany na Metodický pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, a na školní dokument Program proti šikanování. Vyučující pomáhají žákům řešit jejich problémy. Pokud se jedná o nepřehledné a složité situace, zapojují dle potřeby výše zmíněné pedagogické odborníky a organizace.

Žáci jsou s realizací programu seznamováni v předmětech prvouka, přírodověda, vlastivěda, výchova k občanství a zdraví, přírodovědě, tělesné výchově, chemii, českém jazyce a výtvarné výchově.

Žáci mají možnost účastnit se v 6. ročníku GO kurzu¹ (žáci po skončení kurzu vyplňují dotazník, kterým se mapuje jejich spokojenost s GO kurzem), v 6. - 9. ročníku projektu Kraje pro bezpečný internet, který využívá vědomostních kvízů a e-learningových kurzů. V 5. a 7. ročníku probíhají na škole programy od ČSOB s tématem Kybernetická bezpečnost. Po těchto seminářích se provádí s žáky zpětná vazba.

---

1 GO kurz – seznamovací kurz

Žáci se mimo výše zmíněné rozvíjejí v sebepoznání, práci s emocemi, komunikačních dovednostech, zvládání konfliktů a stresu, spolupráci, plánování atd. (Minimální preventivní program 2018)

Prevence kyberšikany

Prevenci kyberšikany provádějí všichni vyučující a zejména učitelé informatiky. Vyučující upozorňují žáky na pravidla pro bezpečné používání internetu a používání mobilních telefonů ve škole. Vyučující důsledně dbají na dodržování těchto pravidel.

Prevence kyberšikany probíhá v předmětech informatiky a v kroužku informatiky. V rámci nich se žáci mohou zúčastnit soutěže Kraje pro bezpečný internet či Bobřík informatiky.

Škola vhodně používá hardware a software pro filtrování nevhodného obsahu. Díky takto zabezpečené síti mohou žáci v rámci předmětu informatiky využívat internet, aniž by byli atakováni nevhodným obsahem internetu, který je určený například pro osoby starší 18 let. (Program proti šikanování a kyberšikaně 2018)

7.2 Používání mobilních telefonů ve škole

Školní řád je jedním z prvních dokumentů, který určuje požadované a nepřijatelné chování, se kterými se dítě ve svém životě setkává. Obsahem školního řádu jsou práva a povinnosti žáků, zákonných zástupců a pedagogických pracovníků. Dále vnitřní režim školy, zajištění bezpečnosti všech osob ve škole a také pravidla pro hodnocení žáků. Škola nemá nařízeno zákonem, aby se ve svém školním řádu vyjadřovala k používání osobních zařízení (mobilní telefony či tablety), avšak škola, která byla oslovena se záměrem získání informací ze školního prostředí v problematice kyberšikany učitele, má ve svém školním řádu stanoviska, která zakazují žákům **manipulaci s mobilními telefony během vyučování**.

Škola se k používání mobilních telefonů vyjadřuje na třech místech ve školním řádu (viz příloha č.1). V kapitole Chování ve škole i mimo školu, v kapitole Ochrana před rizikovým chováním a ve Vnitřní směrnici, která je přílohou školního řádu.

Žáci musí mít během vyučování, a to i o přestávkách, své mobilní telefony vypnuté. Nesmí také pořizovat jakýkoliv záznam na záznamová zařízení, do kterých patří mobilní telefony,

kamery, tablety apod. Tento zákaz se vztahuje také na akce, pořádané školou. Žáci musí nosit svůj mobilní telefon stále při sobě a nesmí ho odkládat do tašky či na jiná místa. Pokud má žák hodinu tělesné výchovy, smí si telefon uschovat do kabinetu tělesné výchovy. Školní řád také popisuje výjimku, kdy si může žák mobilní telefon zapnout, a to v případě, že dojde k úrazu nebo nevolnosti.

Pokud bude mít žák mobilní telefon zapnutý a nebude ho mít u sebe, dojde k porušení školního řádu. Učitel zabaví žákovi jeho telefon a vrátí mu ho na konci vyučovací hodiny, případně na konci vyučování, kdy si žák přijde telefon osobně vyzvednout. Učitel o přestupku vyrozumí rodiče písemně. Kdyby žák opakovaně porušoval pravidla, která platí pro používání telefonů během vyučování a při školních akcích, bude postupovat škola velmi přísně. Lze dojít až k zákazu nošení telefonu do školy. (Školní řád, 2017)

Škola ve Výroční zprávě 2017/2018 negativně hodnotí fakt, že žáci nerespektují pravidla pro používání mobilních telefonů v době vyučování.

7.3 Vzdělávání pedagogických pracovníků

Pedagogičtí pracovníci jsou vzdělávání v metodice a technikách preventivní výchovy například v práci se třídou, ve skupinových pracích, aktivizujících metodách, interaktivních technikách, nácviku dovedností a rozvíjení osobnosti či v metodách podporující pozitivní vztahy mezi žáky. Pedagogové také v průběhu roku sledují postoje žáků. (Minimální preventivní program 2018)

Škola uspořádala ve školním roce 2017/2018 sedm vzdělávacích akcí, na nichž bylo přítomno 12 pedagogů. Při tom škola spolupracovala s KCVJŠ (Krajské centrum vzdělávání a jazyková škola), NIDV (Národní institut dalšího vzdělávání), ČŠJ (Česká společnost pro jakost) a s nakladatelstvím Fórum. Ve škole proběhlo úspěšné proškolení nového metodika prevence rizikového chování v rámci celoživotního vzdělávání. (Výroční zpráva 2017/2018)

7.4 Postup při odhalení šikany nebo kyberšikany

Program proti šikanování a kyberšikaně popisuje, co je to šikanování a kyberšikana. Uvádí, jaké jsou fáze šikany a co dělá škola v případě, když je šikana odhalena. Dokument uvádí to, že je škola povinná chovat se tak, aby šikanování zastavila a nejlépe, aby k šikaně či kyberšikaně vůbec nedošlo. Níže jsou uvedena ta místa, kde se program proti šikanování a kyberšikaně věnuje tématu prevence a postupu při odhalení šikany na škole.

Počáteční šikanu řeší škola svépomocí. Rozhovory se vedou s těmi, kteří na šikanu upozornili, s oběťmi, svědky, agresory a rodiči agresora a oběti. Využívá se individuálních či konfrontačních rozhovorů. Výjimkou nemusí být výchovná komise, kde jsou rodiče agresora a agresor seznámeni s trestem. Mezi výchovná opatření patří napomenutí třídního učitele, důtka třídního učitele, důtka ředitele školy a snížené známky z chování (2, 3), dle toho, jak závažné provinění proti školnímu řádu bylo spácháno. Jako další výchovné opatření lze využít přeřazení agresora do jiné třídy. Škola dále pracuje s celou třídou v rámci třídnických hodin.

V případě pokročilé šikany škola postupuje tak, aby bezprostředně zachránila oběť a zastavila skupinové násilí. Vedení školy a pedagogičtí pracovníci se domluví na postupu vyšetřování. Škola se snaží zabránit žákům, aby se domlouvali na křivých výpovědích. Poté dochází, stejně jako u počáteční šikany, k rozhovorům a konfrontacím se zúčastněnými, k výchovné komisi, oznámení způsobu potrestání a k práci s celým kolektivem. Při pokročilé šikaně dbají vyučující na podporu a pomoc oběti a spolupracují s pedagogicko psychologickou poradnou, střediskem výchovné péče či s oddělením sociálně právní ochrany dítěte a Policií ČR. Oznamovací povinnost nese za školu ředitel školy, který v případě nutnosti policii kontaktuje. Dále má možnost škola spolupracovat s pediatry, odbornými lékaři, psychology či psychiatry a neziskovými organizacemi.

Pokud některý z pedagogů či rodičů obdrží oznámení nebo má podezření na výskyt šikany na škole, informuje ihned školního metodika prevence, výchovnou poradkyni a případně zástupkyni ředitele pro 1. nebo 2. stupeň. Tyto osoby, ředitel školy a třídní učitel, přebírají odpovědnost za vyšetřování situace. Pokud se jedná o případ kyberšikany, rozšiřuje se odpovědný tým o vyučující, která zajišťuje důkazní materiál. Ostatní pedagogové jsou

nápomocni aktivnímu preventivnímu týmu, dle jeho pokynů. Protokol z uzavření případu zajišťuje preventivní tým. Ten také projedná výchovná a klasifikační opatření případně společně s pedagogickou radou. Po domluvě týmu či rady probíhá výchovná komise, ve které zasedá ředitel školy nebo zástupce ředitele a zbytek preventivního týmu. Třída je informována třídním učitelem do té míry, aby nebyla oběť více poškozena či traumatizována. Třídní učitel ve spolupráci s metodikem či výchovným poradcem zrealizují sociometrické šetření ve třídě, kde se rizikové chování objevilo. (Program proti šikanování a kyberšikaně 2018)

7.5 Výsledky výzkumného šetření rozhovoru s výchovnou poradkyní

V následující analýze rozhovoru s výchovnou poradkyní je analyzováno, jak v praxi funguje pravidlo pro používání mobilních telefonů na škole, jaké mají vyučující možnosti k dalšímu vzdělávání v oblasti kyberšikany, jakým způsobem se v praxi řeší kyberšikana a v závěru je popsán případ kyberšikany učitele, který se na škole stal.

7.5.1 Používání mobilních telefonů ve škole

Výchovná poradkyně uvádí, že i přes to, že existuje vnitřní směrnice, která zakazuje žákům používat mobilní telefon při pobytu ve škole, se toto pravidlo porušuje. Dodává také, že se toto pravidlo porušovat vždycky bude, jelikož v dnešní době je součástí žáka i jeho mobilní telefon. Žák si musí telefon nosit stále u sebe, aby škola nemusela platit odškodnění v případě ztráty, a musí ho mít vypnutý. Pokud ho zapne, porušuje tím vnitřní směrnici. Je si vědoma toho, že ale nelze uhlídat 680 žáků, zda opravdu mají nebo nemají vypnutý telefon. Pokud má žák zapnutý telefon z nepozornosti, praxe je taková, že většinou učitel žáka napomene. Pokud však žák opakovaně pravidlo porušuje, píše se zápis do žákovské knížky. Tím se dostává informace k rodičům. V případě, že se nasčítá víc poznámek tohoto typu, dochází k zákazu nošení mobilního telefonu do školy, i přes žádost rodičů, kteří si přejí, aby jejich dítě nosilo telefon do školy (viz příloha č. 1). Chápe ale také rodiče, jelikož i ona sama je rodičem a chce, aby její děti telefon u sebe měli.

Jako výhodu, že žáci nosí telefon do školy, výchovná poradkyně uvádí fakt, že když volá rodiči ze školní pevné linky, rodič nereaguje. Když se však zavolá z telefonu dítěte, rodič reaguje.

7.5.2 Vzdělávání pedagogických pracovníků

Výchovná poradkyně dostává jedenkrát za půl roku přehled školících center, většinou plzeňských, s nabídkou seminářů. Zástupkyně ředitele školy, pokud najde seminář či kurz s vhodným tématem, zasílá nabídky adresně vyučujícím. Výchovná poradkyně si pak z nabídky vybere to, co je pro ní aktuálním tématem pro další vzdělávání. Momentálně se poohlíží po semináři, který řeší práci s agresivními a manipulativními rodiči. Seminář na kyberšikana teď pro ní není aktuálním. Uvádí, že ty semináře, které se kyberšikaně jsou

na špatné úrovni, jelikož se většinou řeší obec, co je šikana a kyberšikana a na konci se přednášející zmíní o tom, že existují sociální sítě.

Dvakrát do roka se výchovná poradkyně účastní konferencí výchovného poradenství, kde se řeší především novely v paragrafech. Je si vědoma toho, že v rámci těchto seminářů je potřeba pojmout velké množství informací, a i přes to se do konferencí zapojují neziskové organizace jako je například KOTEC. Kyberšikana se na těchto konferencích neřeší.

Pokud by se chtěl pedagog okamžitě poradit o nějakém problému ve škole, měly by k tomu sloužit linky pro pedagogy. Poradkyně má však zprostředkované zkušenosti od svých kolegů, kteří se pokoušeli na tyto linky dovolat, a vždy byly neúspěšní. To považuje za deficit v podpoře pedagogů.

7.5.3 Postup při řešení kyberšikany

Pokud se ve škole objeví kyberšikana, tak do vyšetřování je vždy zapojena výchovná poradkyně. Při vyšetřování provádí většinu pohovorů s aktéry šikany, svědky a dalšími. Pokud přímo ona nevede rozhovor, tak je ale v pozici přisedícího.

Otázkou je, kdy byla kyberšikana spáchána. Pokud totiž ke kyberšikaně dochází odpoledne po vyučování, v době volna dítěte, nemá škola na dítě prakticky kázeňsky žádný dosah. Jediné, co může škola udělat, je informovat zákonné zástupce. Ti pak sami mohou situaci řešit s pomocí například Policie ČR.

Pokud se však kyberšikana děje v době školní docházky, škola má povinnost situaci řešit. Výchovná poradkyně má dobré zkušenosti se spoluprací s Policií ČR, která jí dokáže dále nakontaktovat na centra, která mají řešení šikany a kyberšikany v cílech. Podporou poradkyně je také její mentor z vysoké školy, který má letitou praxi v oboru školství a problematice, kterou řeší výchovný poradce, dobře rozumí.

7.5.4 Případ kyberšikany učitele

Vzhledem k velkému počtu žáků se v této škole objevila kyberšikana učitele, kterou odhalili pedagogům samotní žáci. Ti věděli o tom, že v jejich třídě probíhá kyberšikana učitele a situace jim byla nepříjemná. Učiteli, který byl obětí kyberšikany se svěřili a ukázali mu, že na Instagramu je založena jejich spolužáky stránka, která slouží ke kyberšikaně jeho osoby. V tomto bodě se do vyšetřování vložila výchovná poradkyně, které byl zjištěný stav ve třídě tlumočen, dále také třídní učitel a další zúčastnění pedagogové.

Ta pak začala pracovat na tom, aby získala co nejvíce informací od spolehlivých dětí, aby mohla dosvědčit opravdové pachatele kyberšikany. Rodiče v počáteční fázi neinformuje, jelikož by smazali všechny důkazní materiály, o to rychleji, pokud se jedná o kyberšikanu učitele, a manipulovali by s výpověďmi svědků a pachatelů.

Důkazním materiálem, jsou v případě kyberšikany, vyfocené texty a nicky (*přezdívky*) agresorů. Jako výhodu řešení kyberšikany, na základní škole, uvádí výchovná poradkyně fakt, že žáci si do svých přezdívek na sociálních sítích dávají svá pravá jména, což značně urychluje usvědčení pachatelů kyberšikany.

Rozhovory začíná nejprve s nejotevřenějšími žáky, kteří jí poskytnou dostatek informací, díky kterým se v situaci ona sama může zorientovat a následně na základě zjištěných faktů usvědčit pachatele. Po žácích, kteří ochotně spolupracují, si zve manipulativní a lživé žáky, které má předem pro tyto vlastnosti otypované. Pro manipulaci již nemá prostor, jelikož je na rozhovor připravená s důkazy. Když vyslýchá takové žáky, nebývá u rozhovoru sama. Takovému rozhovoru je přítomen svědek, případně je rozhovor v takovou dobu, kdy je u vedlejšího stolu kolegyně.

Další strategii, kterou výchovná poradkyně využívá, je pohovor se dvěma žáky, u kterých předpokládá, že před sebou na toho druhého začnou podávat informace.

Až po sesbírání důkazů a usvědčení pachatelů výchovná poradkyně kontaktuje zákonné zástupce. Ti se zároveň dozvídají, jaký trest je pro jejich děti navržen. V tomto případě byly nejprve navrženy dvojky z mravu pro všechny účastníky kyberšikany učitele.

Nakonec se však výchovná poradkyně s učitelem, který byl obětí kyberšikany, dohodli na ředitelských důtkách těm žákům, kteří poskytovali materiál, a dvojka z mravu pro toho, který vkládal fotografie na Instagramový účet a celý účet spravoval.

Výchovná poradkyně si váží kolegiality, která přispěla ke zdárnému vyřešení situace.

7.6 Shrnutí praktické části

Praktická část odráží prevenci kyberšikany na škole v praxi. V dokumentech školy Plzeňského kraje a v rozhovoru s výchovnou poradkyní bylo analyzováno, jaké metody a postupy škola využívá k tomu, aby ke kyberšikaně nedocházelo a jak případný výskyt řeší. Následuje diskuse výsledků vzhledem k výzkumným otázkám.

Kdo provádí na škole prevenci rizikového chování (šikany a kyberšikany)?

Prevenci rizikového chování zajišťují vyučující v předmětech prvouka, přírodověda, vlastivěda, výchova k občanství a zdraví, přírodopis, tělesná výchova, chemie, český jazyk a výtvarná výchova. Mezi preventivní opatření šikany patří práce třídních učitelů, případně dalších odborníků na škole, s kolektivem v rámci třídnických hodin a sociometrického šetření. Vyučující si všimají rizikového chování žáků a dbají na dodržování pravidel. Prevenci kyberšikany zajišťují především učitelé informatiky. V případě mimořádných situací spolupracuje škola s OSPOD, pedagogicko psychologickou poradnou a dalšími organizacemi v okolí. Škola navazuje s rodiči žáků partnerské vztahy.

Jaké metody jsou využívány k prevenci rizikového chování?

Ve výuce používají učitelé skupinových prací. S žáky je mimo vyučovací hodiny pracováno v rámci projektů. Škola je zapojena do projektu Kraje pro bezpečný internet, který využívá vědomostního kvízu a e-learningových kurzů. Dále škola spolupracuje s bankou ČSOB, která pro žáky 5. a 7. ročníku uspořádala ve školním roce 2018/2019 besedu na téma Kybernetická bezpečnost. Škola pořádá každoročně seznamovací kurz pro 6. ročníky.

Jak má škola ošetřené používání osobních zařízení (mobilních telefonů) během školní docházky?

Školní řád zakazuje žákům, a to velmi přísně, používat v době školní docházky osobní zařízení (mobilní telefony). Pokud žák poruší toto pravidlo, učitel telefon zabaví žákovi

a vrátí mu ho na konci hodiny, či po poslední vyučovací hodině. Rodiče vyučující vyrozumí o porušení školního řádu písemně. Při opakovaném porušování tohoto pravidla přistupuje škola i k zákazu nošení mobilního telefonu do školy. Vnitřní směrnice, která je součástí školního řádu, povoluje dvě výjimky, kdy může žák svůj telefon odložit a použít. Před hodinou tělesné výchovy si smí žáci svůj mobilní telefon uschovat v kabinetu tělesné výchovy a v případě nevolnosti nebo úrazu ho mohou použít pro přivolání pomoci. Ve Výroční zprávě 2017/2018 stojí, že žáci dané pravidlo porušují, což je vnímáno jako selhání Programu proti šikanování a kyberšikaně. Výchovná poradkyně tvrdí, že součástí dítěte je dnes i jeho mobilní telefon. Sama je rodičem a chce, aby její děti mobil nosily u sebe, tudíž chápe rodiče žáků, kteří požadují totéž.

Kde čerpají pedagogičtí pracovníci informace ohledně fenoménu kyberšikany?

Pedagogičtí pracovníci jsou vzděláváni v metodice preventivní výchovy. Ve školním roce 2017/2018 dokončil kvalifikaci nový školní metodik prevence. Škola uspořádala 7 vzdělávacích akcí, kterých se účastnilo 12 pedagogických pracovníků. Tyto akce byly pořádány KCVJŠ (Krajské centrum vzdělávání a jazyková škola), NIDV (Národní institut dalšího vzdělávání), ČŠJ (Česká společnost pro jakost) a s nakladatelstvím Fórum. Témata nejsou ve Výroční zprávě školy uvedena.

Zástupkyně pro druhý stupeň zasílá jedenkrát za půl roku vyučujícím nabídky školení a seminářů. Ti si pak mohou vybrat, kterou nabídku využijí. Pokud zástupkyně narazí během školního roku na zajímavé akce, adresně ji rozesílá učitelům, kteří by o akci mohli mít zájem.

Dle slov výchovné poradkyně semináře na kyberšikanu, které existují, jsou v zoufalém stavu. Odborník z praxe se z nich nedozví nic nového. Zopakuje se, co je to šikana a na konci semináře se přednášející zmíní o tom, že existují sociální sítě. Dvakrát do roka se výchovná poradkyně účastní konferencí výchovného poradenství, kde se příspěvky zaměřují na administrativu a změny v paragrafech, s těmito semináři je spokojená. Ona sama se teď problematikou kyberšikany nezabývá. Aktuálním tématem pro ni je jednání s agresivními rodiči žáků školy.

Jaký je postup vyšetřování v případě šikany či kyberšikany?

Škola respektuje nařízení Metodického pokynu MŠMT a má stanoveny rozdílné postupy pro počáteční a pokročilou šikanu. Při počáteční šikaně škola řeší situaci sama. Probíhají rozhovory se zúčastněnými. Tyto rozhovory jsou za přítomnosti výchovné poradkyně, která je nejčastěji i vede. Nejprve si zve žáky, kteří jsou nejvíce otevření, a kteří jí poskytnou nejvíce informací o šikaně nebo kyberšikaně. Když posbírá dostatek materiálu a důkazů, zve si lživé žáky, které je schopna, na základě dříve získaných výpovědí, usvědčit. Někdy si bere na výslech dva žáky najednou, aby je donutila říci pravdu o tom druhém. V případě kyberšikany si výchovná poradkyně pořizuje screenshoty (fotografie obrazovky mobilního telefonu nebo počítače), aby viděla přezdívky žáků, kteří na kyberšikaně participují. Po rozhovorech a odhalení agresorů kontaktuje výchovná poradkyně rodiče. Kdyby tak učinila dříve, je velmi pravděpodobné, že by rodiče záznamy smazaly. Výsledkem vyšetřování může být výchovná komise, kde se rodiče žáků a žáci samotní seznámí se způsobem potrestání. Mezi kázeňské postihy patří napomenutí nebo důtka třídního učitele, důtka třídního učitele, nebo snížená známka z chování. Se třídou, kde se šikana objevila, se následně dál pracuje. Při pokročilé šikaně navíc škola spolupracuje s externími odborníky z poraden, OSPODu či s Policií ČR. Výchovná poradkyně se obrací na svého mentora z vysoké školy, který této problematice velmi dobře rozumí.

Do vyšetřování šikany a kyberšikany jsou zapojeny zejména tyto osoby: školní metodik prevence, výchovný poradce, zástupkyně ředitele, ředitel školy a příslušný třídní učitel. Tento preventivní tým musí, zajisti, aby nedošlo ke křivým výpovědím, a aby bylo co nejrychleji zabráněno dalšímu šikanování oběti. V případě tzv. školního lynčování škola zasahuje okamžitě ve prospěch oběti.

Škola se může dozvědět o šikaně či kyberšikaně díky schránce důvěry, přes portál www.nntb.cz, od rodičů anebo vyučujících. Avšak otázkou je, kdy šikana a kyberšikana probíhá. Pokud se šikana či kyberšikana děje mimo vyučování, nemá škola na žáky kázeňský dosah. Škola tak o situaci informuje rodiče, kteří pak musí zasáhnout sami.

Závěr

Cílem práce bylo popsat preventivní opatření a postup při výskytu kyberšikany ve škole z Plzeňského kraje. Respondentem se stala škola se 720 žáky. Informace byly analyzovány ve školním řádu, Minimálním preventivním programu, Programu proti šikanování a kyberšikaně a výroční zprávě 2017/2018. Déle proběhl rozhovor s výchovnou poradkyní. Bylo zjištěno, že na prevenci rizikového chování se podílejí všichni pedagogičtí pracovníci školy. Nejvíce však vyučující předmětů prvouky, přírodovědy, vlastivědy, výchovy k občanství a zdraví, českého jazyka, tělesné výchovy, chemie a další. Důležitou osobou v prevenci rizikového chování je třídní učitel, který sleduje dění ve třídním kolektivu, preventivně pracuje s žáky v rámci třídnických hodin a jedenkrát do roka uskuteční ve třídě sociometrické šetření. Pro prevenci kyberšikany slouží nejvíce hodiny informatiky. Škola spolupracuje i s jinými subjekty, například s Kraji pro bezpečný internet a s bankou ČSOB, která pořádá besedy na téma kybernetická bezpečnost.

Pro pedagogy však taková nabídka jako pro žáky není. Ty semináře, které o kyberšikaně jsou, nedají jejich návštěvníkům podstatné informace o tom, jak správně kyberšikanu řešit. Dle slov výchovné poradkyně se stále řeší, co je a není šikana a v závěru seminářů se přednášející zmíní o tom, že existují sociální sítě. Pedagogové mají možnost vzdělávat se v preventivních technikách, v dokumentech však není uveden žádný konkrétní příklad semináře.

Pro vznik kyberšikany je potřeba vlastnit médium, přes které bude kyberšikana probíhat. Častým zprostředkovatelem kyberšikany je mobilní telefon. Aby škola předcházela kyberšikaně, mají žáci školy přísný zákaz používat mobilní telefony v době školní docházky. Pokud by žák porušoval toto pravidlo opakovaně, bude mu znemožněno nosit si svůj telefon do školy.

Postup pro vyšetřování kyberšikany má škola jasně nastaven. Kyberšikanu řeší preventivní tým. Výchovná poradkyně má osvědčené postupy, v jakém pořadí vyslechne žáky, které mají informace o kyberšikaně na škole. Kyberšikana se jí daří řešit díky skvělé kolegiálnosti na pracovišti. Dobré zkušenosti má se spoluprací s Policií ČR. Špatnou zkušenost má s linkami pro učitele, na které se nikdo z jejich kolegů nemohl nikdy dovolat.

Z práce vyplývá, že škola má dobře nastavený systém prevence šikany a kyberšikany nebo jiného rizikového chování směrem k žákům. Škola na druhou stranu ve svých dokumentech neřeší kyberšikanu učitele. Není znám postup, jak má učitel postupovat, pokud by se stal obětí šikany nebo kyberšikany. Z rozhovoru s výchovnou poradkyní bylo zjištěno, že na škole se kyberšikana učitele objevila a že jí výchovná poradkyně ve spolupráci se svými kolegy úspěšně vyřešila.

Ze závěru práce vyplývá, že by škola měla zajistit krizový plán pro případ výskytu šikany i kyberšikany učitele na škole. Škola má dobře nastavené mechanismy v praxi pro řešení tohoto problému a bylo by dobré, aby existoval dokument, který standardizuje tento postup. Dokument může být použit pro nově přicházející kolegy, kteří se mohou seznámit s tím, kdo na škole šikanu a kyberšikanu řeší a také jako ochrana školy, pokud by byla napadena, že postupovala v řešení špatně.

Práci je možno dále rozpracovat v tématu používání mobilních telefonů ve škole, konkrétně v názorech žáků, vyučujících a rodičů na toto téma. Zda by souhlasili s plošným zákazem užívání mobilních telefonů, nebo by se klonili k neomezenému používání, či k určitým pravidlům, která by nařizovala, kdy by žáci své mobilní telefony mohli používat.

Seznam použitých informačních zdrojů

- ČERNÁ, A. (ed.) *Kyberšikana* Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4577-0
- DOUBRAVA, L. *Dorazí plošná digitální prohibice i do našich škol?* Učitelské noviny. 2018, roč. 121, č. 34, s. 4-7. ISSN 0139-5718
- HENDL, J., REMR, J. *Metody výzkumu a evaluace* Praha: Portál, 2017 ISBN 978-80-262-1192-1
- JIRÁSKO, J. *Mobilní zařízení zanechte laskavě doma* Učitelské noviny. 2018, roč. 121, č. 35, s. 15. ISSN 0139-5718
- KOLÁŘ, M. *Nová cesta k léčbě šikany* Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-871-5
- KOPECKÝ, K. *Rizikové chování studentů Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci v prostředí internetu* Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3858-0
- KOPECKÝ, K., SZOTKOWSI, R. *Nebezpečné komunikační techniky spojené s ICT pro ředitele základních a středních škol* Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4555-7
- KOPECKÝ, K., & SZOTKOWSKI, R. *Národní výzkum kyberšikany učitelů - výzkumná zpráva*. [on-line] Olomouc: 2016 [cit. 15. 11. 2018] Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/303987796_Narodni_vyzkum_kybersikany_ucitelu_2016_-_vyzkumna_zprava_kratka_verze
- KOPECKÝ, K., SZOTKOWSKI, R. *Kyberšikana a další online druhy agrese zaměřené na učitele* Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2018. ISBN 978-80-244-5334-7
- KOPECKÝ, K. *Kyberšikana zaměřená na učitele – jak jsou pachatelé vlastně trestáni?* [on-line] [cit. 24. 2. 2019] Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/kyberikana/1203-kybersikana-ucitelu-tresty>
- KOPECKÝ, K., SZOTKOWSI, R. *Příloha č. 7 k Metodickému pokynu ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních*. [on-line] Praha: 2017 [cit. 22. 2. 2019] Dostupné z:

<http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>

KOŽÍŠEK, M., PÍSECKÝ, V. *Bezpečně na internetu* Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-247-5595-3

Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních. [on-line] Praha: 2016 [cit. 19. 11. 2018] Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/38988/>

MIOVSKÝ, M. In Doubrava, L. *Dorazí plošná digitální prohibice i do našich škol?* Učitelství noviny. 2018, roč. 121, č. 34, s. 4-7. ISSN 0139-5718

MARTÍNEK, Z. *Agresivita a kriminalita školní mládeže* Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5309-6

Mobil ve škole Rodina a škola. 2018, roč. 45, č. 8, s. 3 ISSN 0035-7766

NÁDVORNÍK, J. *Mobily ve škole?! Babo, rad!* Učitelství noviny. 2019, roč. 122, č. 8, s. 21-23 ISSN 0139-5718

REICHEL, J. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů* Praha: Grada, 2009 ISBN 978-80-247-3006-6

ROGERS, V. *Kyberšikana* Praha: Portál, 2011 ISBN 978-80-7367-984-2

SMITH, P. *Understanding school bullying* London: SAGE, 2014 ISBN 9787-1-84787-904-2

SCHRÖTTEROVÁ, M. *Kyberšikana učitele* [on-line] [cit. 22. 2. 2019] Dostupné z: <https://spomocnik.rvp.cz/clanek/18793/KYBERSIKANA-UCITELE.html>

SHÁNĚLOVÁ, H., VYKYDALOVÁ, A., JANOUŠ, V. *Když kyberprostor ovládne šikana* [on-line] [cit. 24. 2. 2019] Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/kdyz-kyberprostor-ovladne-sikana-6267714>

ŠVAŘÍČEK, R., ŠEĐOVÁ, K. a kol. *Kvalitativní výzkumy v pedagogických vědách* Praha: Portál, 2007 ISBN 978-80-7367-313-0

ZÁKONY A VYHLÁŠKY

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních

Vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků

DOKUMENTY ŠKOLY

Školní vzdělávací program 2017

Minimální preventivní program 2018

Školní strategie proti šikanování a kyberšikaně 2018

Výroční zpráva 2017/2018

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Analýza Školního řádu

Příloha č. 2 – Analýza Minimálního preventivního programu

Příloha č. 3 – Analýza Programu proti šikanování a kyberšikaně

Příloha č. 4 – Analýza Výroční zprávy 2017/2018

Příloha č. 5 – Informovaný souhlas

Příloha č. 6 – Rozhovor s výchovnou poradkyní školy

Seznam tabulek

Tab. č. 1 Sankce za kyberšikanu učitele

Tab. č. 2 Legenda pro kódování dokumentů

Tab. č. 3 Výskyt rizikového chování

Seznam grafů

Graf č. 1 - Pachatelé kybernetických útoků na učitele

Graf č. 2 - Média kybernetických útoků na pedagogy

Přílohy

Příloha č. 1 – Analýza Školního řádu

Škola se k používání mobilních telefonů vyjadřuje na třech místech, a to v kapitole Chování ve škole i mimo školu, kde se píše:

Během vyučování (i o přestávkách) mají žáci vypnuté mobilní telefony, jejich užívání se řídí Vnitřním předpisem k používání mobilních telefonů ve škole.

Dále v kapitole Ochrana před sociálně patologickými jevy:

V celém areálu školy je žákům zakázáno pořizovat jakékoli záznamy na záznamová zařízení (tj. např. mobilní telefon, diktafon, fotoaparát, kamera a další). Dále je žákům zakázáno využívat školní počítačové sítě k prezentaci písemných, audio – a videozáznamů, které by vedly k omezování osobní svobody, byly urážlivé, ponižující, či jinak nepřijatelné pro druhé osoby. Porušování těchto pravidel bude považováno za závažné porušení školního řádu a bude potrestáno výchovným opatřením či sníženou známkou z chování.

A naposledy se škola vyjadřuje k používání mobilních telefonů ve Vnitřním předpisu o používání mobilních telefonů:

1. Žák smí nosit mobilní telefon do školy jen s písemným souhlasem rodičů.
2. Žák má svůj telefon stále u sebe a neodkládá ho ani při vyučování (do aktovky, lavice, šatny apod.), na hodiny Tv si může uložit telefon v kabinetě Tv.
3. Žák má svůj mobilní telefon po celou dobu vyučování (i o přestávkách), pobytu v družině a jídelně úplně vypnutý (nesmí na něm provádět žádné operace).
4. Výjimkou jsou velmi vážné případy (např. náhlá nevolnost, úraz apod.), a to vždy jen s vědomím učitele.
5. Žák musí znát IMEI svého telefonu. Škola nebude po dobu vyučování přijímat mobily žáků do úschovy (s výjimkou hodin Tv).
6. Škola nenes odpovědnost při ztrátě mobilu, porušil-li žák bod 1), 2) a 5).
7. Žákův mobil může být učitelem zabaven, byl-li porušen bod 2) a bod 3).

8. Zabavený telefon může být žákovi vrácen na konci vyučovací hodiny, nejdéle však na konci vyučování s tím, že si žák telefon u příslušného vyučujícího osobně vyzvedne a ten o přestupku vyrozumí rodiče písemně.

9. Pokud žák opakovaně poruší vnitřní předpis pro užívání mobilů, bude postupováno velmi přísně až po zákaz nošení mobilu do školy.

----- zde odstříhnete a vraťte třídnímu učiteli -----

Žádám, aby můj syn/dcera .....
mohl/a při dodržování výše uvedeného vnitřního předpisu používat mobilní telefon
ve škole.

IMEI telefonu (vyvolat kódem *#06#) _ _ _ _ _ - _ _ _ _ _ - _ _ _ _ _

Dne:

-----

podpis rodičů

Příloha č. 2 - Analýza Minimální preventivního programu

Moto: "Zdravý životní styl"

Cíle:

Dlouhodobé: výchova ke zdravému životnímu stylu slušnosti tolerantnímu a ohleduplnému chování k druhým pěstování zdravého sebevědomí omezení soc.-pat. jevů

Střednědobé: vést ke zdravému stravování, pohybu negativní postoj ke kouření, alkoholu a drogám řešit šikanování regulovat sebevědomí žáků

Krátkodobé:

Kouření:

- řešit s rodiči, netolerovat.

Podezření na užívání drog:

- řešit s rodiči

- nabídnout pomoc (ŠMP, KOTEC, jiné odborné pracoviště)

Absence žáků:

- důsledně sledovat

- u neomluvených absencí pořídít zápis a řešit dle Metodického pokynu MŠMT Č.j.: 10194/2002-14 k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví □ vysoký počet omluvených hodin řešit se zákonnými zástupci a ve spolupráci s OSPOD (omluvenky pouze od lékaře)

Šikanování:

- TU provede sociometrické šetření ve třídě alespoň 1 krát za rok

- sleduje příznaky počínající šikany a řeší je

- ve složitějších případech se obrátí o pomoc na VP nebo ŠMP

- pracuje se třídou na budování pozitivních vztahů

- řešit dle Metodického pokynu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních Č.j. MSMT- 22294/2013-1 a školního Programu proti šikanování

Agresivita, vulgární vyjadřování:

- nepřehlížet

Pomoci řešit dítěti problémy, se kterými se na vyučující obrátí – dle potřeby zapojit VP, ŠMP, OSPOD, PPP, KOTEC-CPR a další.

Cílová populace: Žáci 1. a 2. stupně. Pedagogičtí pracovníci – TU, ŠMP, VP, ŘŠ, ZŘŠ, vychovatelky, ostatní vyučující. Rodiče žáků.

Způsob realizace:

Žáci:

- preventivní témata zaměřená na prevenci soc.-pat. jevů, zdraví a zdravý životní styl jsou obsažena v předmětech prvouka, přírodověda, vlastivěda, výchova k občanství a zdraví, přírodopis, tělesná výchova, chemie, český jazyk, výtvarná výchova

- využívat aktivizujících metod a skupinové práce

- průřezová témata v ŠVP – OSV, VDO, MuV, MeV

Ve všech ročnících rozvíjet: 1. rozvoj sebepoznání 2. růst sebevědomí 3. práce s emocemi 4. komunikační dovednosti 5. jak se bránit manipulaci 6. řešení konfliktů, rozhodování 7. zvládání stresu 8. spolupráce, vrstevnický tlak 9. smysl života, plánování 10. informace

Pedagogičtí pracovníci:

- vzdělávání ŠMP, VP, TU, učitelů VOZ a ostatních učitelů v metodikách preventivní výchovy a netradičních technikách preventivní práce (interaktivní techniky, nácviky dovedností, techniky rozvíjení osobnosti, práce se školní třídou, komunikace, metody vytváření pozitivních vztahů mezi žáky)

Rodiče žáků:

- vést ke spolupráci se školou, vytvoření partnerského vztahu

- zodpovědnost rodiče za správný vývoj dítěte.

Další metody a formy:

GO kurz 6. roč.

MP Education, s.r.o. – přednáška Čas proměn (dospívání) pouze dívky 6. roč.

Exkurze do K-centra v Tachově – 9. roč.

Etické dílny – 8. roč.

Zapojení do projektu Kraje pro bezpečný internet - 6. - 9. roč.

Interaktivní programy pro třídy z nabídky PPP

Finanční vzdělávání s ČSOB – 5., 7., 9. roč.

Jiné besedy a akce dle aktuální nabídky.

Prevence v ročnících:

5. ročník:

- Finanční vzdělávání s ČSOB – Kybernetická bezpečnost

6. ročník:

- GO kurz

- Zapojení do projektu Kraje pro bezpečný internet - vědomostní kvíz, využití elearningových kurzů

- MP Education, s.r.o. – přednáška Čas proměn (dospívání) pouze dívky, zdarma

7. ročník:

- Zapojení do projektu Kraje pro bezpečný internet - vědomostní kvíz, využití elearningových kurzů

- Finanční vzdělávání s ČSOB – Kybernetická bezpečnost

8. ročník:

- Zapojení do projektu Kraje pro bezpečný internet – vědomostní kvíz, využití elearningových kurzů
- Etické dílny – Předsudky, Alkohol a kouření, Sex-šlehačka na dortu

9. ročník:

- Zapojení do projektu Kraje pro bezpečný internet - vědomostní kvíz, využití elearningových kurzů
- Finanční vzdělávání s ČSOB – Práva spotřebitele, reklamační proces, Moderní platební prostředky a metody, Odpovědné zadlužování, exekuce
- exkurze do K-centra v Tachově

Měření efektivity programu:

- zpětná vazba po proběhlé aktivitě hodnotící názory a postoje

- dotazník pro žáky

- hodnocení GO kurzu   průběžné sledování postojů žáků

Příloha č. 3 – Analýza Programu proti šikanování a kyberšikaně

Prevence kyberšikanery

Všichni vyučující, zejména předmětů informatika, upozorní žáky na pravidla bezpečného internetu a dbají na jejich dodržování - všichni vyučující upozorní žáky na pravidla pro používání mobilu ve škole a důsledně dbají na jejich dodržování - v rámci předmětů informatika a kroužek informatiky se žáci zúčastní soutěží projektu Kraje pro bezpečný internet a Bobřík informatiky a dalších vhodných projektů

Do školní sítě je doplňován hardware a software pro filtrování nevhodného obsahu internetových stránek a je zajištěno omezení přístupu na školní síť pro žáky.

Postup při odhalení šikany nebo kyberšikanery

Počáteční šikana – scénář řešení: rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili a s oběťmi, nalezení vhodných svědků, individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky (nikdy konfrontace obětí a agresorů), zajištění ochrany obětem, rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi, pohovor nebo výchovná komise s agresorem a jeho rodiči, oznámení způsobu potrestání, rozhovor s rodiči oběti, třídnická hodina, práce s celou třídou.

Pokročilá šikana (skupinové násilí vůči oběti, třídní lynčování) – scénář řešení: bezprostřední záchrana oběti, zastavení skupinového násilí, oznámení vedení školy, domluva pedagogických pracovníků na spolupráci a postupu vyšetřování, zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi, rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili a s oběťmi, nalezení vhodných svědků, individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky (nikdy konfrontace obětí a agresorů), zajištění ochrany obětem, rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi, pohovor nebo výchovná komise s agresorem a jeho rodiči, oznámení způsobu potrestání, rozhovor s rodiči oběti, třídnická hodina, práce s celou třídou, s agresory (případně konfrontace mezi agresory), zajistit péči oběti, dále pracovat s agresorem – změna konstelace skupiny, pokračující pomoc a podpora oběti, nahlášení policii, spolupracovat s PPP, SVP, OSPOD, vlastní vyšetřování.

Postup při výskytu šikany ve škole: - po obdržení oznámení či podezření na šikanu neprodleně informovat školního metodika prevence, výchovnou poradkyni, případně zástupkyni ředitele školy pro první nebo druhý stupeň - vyšetřování přebírá školní preventivní tým (výše uvedení, ředitel školy, příslušný třídní učitel (TU)) - důkazní materiál v případě kyberšikany zajistí paní XY - ostatní pedagogové jsou nápomocni dle pokynů školního preventivního týmu - informováním rodičů je pověřen TU, zástupkyně ŘŠ nebo ŘŠ (dle závažnosti) - uzavření případu provede školní preventivní tým, archivaci protokolů provede ZŘŠ, ŠMP, VP a příslušný TU - školní preventivní tým (případně pedagogická rada) projedná výchovné nebo klasifikační opatření (dle závažnosti) □ zákonní zástupci oběti i agresorů jsou s výsledky seznámeni prostřednictvím výchovné komise (ŘŠ nebo ZŘŠ, ŠMP, VP, TU) - třídu informuje v přiměřené míře s ohledem na oběti TU, zajistí také případné sociometrické šetření ve spolupráci s VP, ŠMP - podle závažnosti náleží ŘŠ ohlašovací povinnost příslušným orgánům (OSPOD, PČR)

Výchovná opatření, potrestání agresorů: - NTU, DTU, DRŠ, 2 z chování, 3 z chování dle závažnosti □ převedení agresora do jiné třídy - pro nápravu situace ve třídě pracovat s celým třídním kolektivem

Spolupráce s rodiči - rodiče informují školu o podezření ze šikanování - škola spolupracuje s rodiči při nápravě šikanování (vedení školy, ŠMP, VP, TU).

Spolupráce se specializovanými institucemi – při předcházení a řešení šikanování spolupracovat: - v resortu školství – s PPP, SVP, SPC - v resortu zdravotnictví – s pediatry a odbornými lékaři, psychology, psychiatry - v resortu sociální péče – s OSPOD □ případně s NNO. Dojde-li k závažnějšímu případu šikanování nebo podezření, že šikanování naplnilo skutkovou podstatu trestného činu, ŘŠ to oznámí PČR. ŘŠ oznámí OSPOD skutečnosti, které ohrožují bezpečí a zdraví žáka. Pokud žák spáchá trestný čin, ŘŠ zahájí spolupráci s OSPOD.

Příloha č. 4 – Analýza Výroční zprávy 2017/2018

Vzdělávání pedagogů

Výčet studií, kurzů, seminářů, kterých se pracovníci školy zúčastnili, počet účastníků:

počet vzdělávacích akcí	7
celkový počet účastníků	12
vzdělávací instituce	KCVJŠ, NIDV, ČŠI, nakladatelství Fórum

Zapojení školy do dalšího vzdělávání v rámci celoživotního učení:

Do dalšího vzdělávání v rámci celoživotního učení se ve školním roce 2017/2018 zapojil a úspěšně absolvoval vzdělávací program „Metodik prevence sociálně patologických jevů“ (JČU) jeden pedagogický pracovník.

Prevence sociálně patologických jevů

HODNOCENÍ PRŮBĚHU MPP (*minimální preventivní program, pozn. autorky*)

Naplňování cílů: Realizováno při výuce předmětů prvouka, přírodověda, vlastivěda, výchova k občanství a zdraví, přírodopis, tělesná výchova, chemie, český jazyk, výtvarná výchova, v práci TU, ŠMP, VP, ICT koordinátora.

Výskyt sociálně patologických jevů ve škole za období školního roku

1. Šikanování

Počet případů: 7

2. Šikanování učitelky

Počet případů: 1

3. Kyberšikana

Počet případů: 3

4. Výskyt nebo užívání marihuany

Počet případů: 0

5. Výskyt jiné nelegální drogy

Počet případů: 0

6. Užití alkoholu

Počet případů: 0

7. Kouření

Počet případů: 3

8. Záškoláctví (neomluvené hodiny)

Počet případů: 8

9. Krádeže:

Počet případů: 1

10. Sexuální obtěžování vůči jiným žákům:

Počet případů: 0

11. Oprávněné podezření na týrání dítěte

Počet případů: 0

12. Oprávněné podezření na sexuální zneužívání

Počet případů: 1 (v rodině)

13. Agrese vůči učitelů

Počet případů: 10

14. Násilí vůči spolužákům

Počet případů: 10

HODNOCENÍ PRŮBĚHU PROGRAMU PROTI ŠIKANOVÁNÍ A KYBERŠIKANĚ

Naplnění cílů: Realizováno při výuce předmětů výchova k občanství a zdraví, informatika a informatika volitelná, v práci TU, ŠMP, VP, ICT koordinátora a všech pedagogických pracovníků.

Výskyt kyberšikany ve škole za období školního roku:

Počet případů: 3

Spolupráce s rodiči:

rodiče jsou informováni na třídních schůzkách a prostřednictvím webových stránek a aplikace Bakaláři

řešení problémových situací s rodiči konkrétního žáka - TU, ŠMP, ZŘŠ, ŘŠ, VP

Kraje pro bezpečný internet (projekt KÚ PK) říjen 2017

– zapojení do projektu Kraje pro bezpečný internet – vědomostní kvíz žáci 5. - 9. roč.

– elektronicky Škola obsadila v kategorii velkých základních škol 1. místo a získala 20 000,-Kč.

Pozitiva:

a) opakované vítězství v soutěži Kraje pro bezpečný internet

b) využívání webové aplikace Bakaláři zákonnými zástupci žáků

Negativa:

a) žáci dostatečně nerespektují zákaz používání mobilů během vyučování a o přestávkách

Příloha č. 5 – Informovaný souhlas

Informovaný souhlas s rozhovorem a jeho užitím

V rámci bakalářské práce „Prevence kyberšikany na školách“ si Vás dovoluji požádat o rozhovor k tématu kyberšikany učitele. Bakalářská práce je vedena na pedagogické fakultě Univerzity Karlovy pod PaedDr. Evou Marádovou, CSc.

Veškeré informace, které v rozhovoru uvedete, jsou považovány za důvěrné a při zveřejnění budou anonymizovány a nebudou spojovány s Vaším jménem, či s dalšími konkrétními osobami.

Rozhovor bude, pro další analýzu, nahráván a poté přepsán do psané podoby. V průběhu rozhovoru nejste povinen/a odpovídat na všechny otázky. Pokud budete potřebovat, je možné rozhovor kdykoliv přerušit, či ukončit.

Pro jakékoliv dotazy je možné mě kontaktovat na e-mailu katpavkova@gmail.com.

Datum rozhovoru .....

.....

Jméno a podpis autorky

.....

Jméno a podpis respondenta

Příloha č. 6 - Rozhovor s výchovnou poradkyní školy

A: *Téma bakalářské práce je kyberšikana učitele, odvíjí se od toho, jak mohou žáci ve škole používat mobilní telefony. Škola má vnitřní směrnici, která specifikuje zákaz používání mobilních telefonů během školní docházky. Zajímají mě tvé zkušenosti s porušováním tohoto pravidla a jak škola sankcionuje tato porušení.*

VP: Porušované pravidlo to je a vždycky bude, protože dnes je součástí dítěte i jeho mobilní telefon. Vzhledem k tomu, jaká je doba, co se pohybuje v ulicích, jakým způsobem se to řeší, tak rodiče mají strach. Já jsem jeden z rodičů, který má strach. Chci, aby děti u sebe měli mobilní telefon a chápu rodiče, aby jejich ratolesti měli telefon u sebe. Zároveň mám zkušenosti, že když je problémový rodič a volá se ze školní pevné linky, tak telefon nezvedá. Pokud se však zavolá z čísla dítěte, tak je rodič schopen reagovat. A co se týká vnitřní směrnice, tak máme stanoveno, že mobilní telefony nesmí být zapnuté a pokud dítě má telefon při sobě, tak za něj zodpovídá, to znamená, že si ho má brát všude sebou, protože škola nebude platit mobilní telefon. Zapnutím mobilního telefonu porušuje vnitřní směrnici. Není v možnostech školy, aby uhlídalo 680 žáků, jestli mají zapnutý nebo vypnutý telefon. Pokud se jedná pouze o nepozornost žáka, tak ho vyučující napomene, pokud žák opět poruší pravidlo, vyučující píše zápis do žákovské knížky a upozorňuje rodiče, což je nejlepší řešení. Pokud se nastřádá více takových poznámek, může dojít k zákazu i přes podpis rodičů, kteří chtějí, aby jejich dítě užívalo (mělo při sobě) svůj mobilní telefon.

A: *V dokumentech, jako je minimální preventivní program apod. Je napsáno, že učitelé počínají školním metodikem prevence (ŠMP), výchovným poradcem (VP), učiteli výchovy k občanství a ke zdraví (VOZ), třídními učiteli (TU) a konče všemi vyučujícími se mají vzdělávat v tématech související s moderními technologiemi, a tedy i kyberšikanou. Přichází například od vedení školy, nebo od tebe, nabídka seminářů na tato témata, kde se mohou vyučující vzdělávat v nových rizicích informačních technologií?*

VP: Jedenkrát za půl roku dostáváme přehled školících center, co všechno nabízejí. Zástupkyně ředitele školy, která byla i po řadu let metodikem prevence v jednom, což je velmi administrativně náročná práce, pokud něco objeví, tak adresně zasílá nabídky.

Jelikož jsem mimo jiné vyučující VOZ, tak mě osobně tedy zašle nabídky a materiály k vyučovaným tématům, teď jsem obdržela e-mail s informacemi k obraně. Já si pak adresně vyberu, který seminář se mi hodí, momentálně jsou v mém zorném poli semináře na téma práce s agresivními rodiči, manipulativními rodiči apod. Seminář na kyberšikanu zaměřený není. To co je, tak je zoufalé, jelikož se člověk nedozví nic nového. Stále se opakují základní charakteristiky toho, co je to šikana, a nakonec se přednášející zmíní, že existují sociální sítě.

A: *Od jakých center nabídky chodí? Zde z města nebo z Plzně?*

VP: Většinou jsou to plzeňská centra. Na kyberšikanu se teď nezaměřuji, chtěla bych vycytat seminář na manipulativní a agresivní rodiče, jelikož s těmi já nejvíce jedním.

A: *Nabídka na vzdělávání učitelů v aktuálním dění v rizicích kyberprostoru je tedy mizivá. Jak jste na tom s možností navštěvovat konference?*

VP: Já se zúčastňuji seminářů výchovného poradenství, které se zaměřují spíše na administrativu a změnu paragrafů. V průběhu roku se například mění nebo novelizuje například 10 paragrafů. Tak aby člověk neztratil přehled. Kyberšikanu tam neprobíráme. Pro obhajobu těchto seminářů bych chtěla říci, že pořadatelé musí obsáhnout všechno, a v rámci dvou konferencí do roka je to velká zátěž. Přesto nechávají prostor pro organizace jako je například KOTEC apod. Alespoň nám tam ukáží, že existují nějaké rodinné programy, programy pro drogově závislé a nechávají nám na sebe kontakt. Vyloženě na šikanu nebo na linky, které by pomáhaly učitelům bloky nejsou. Je dobře, že existují linky důvěry, na které se mohou obrátit žáci, telefonní číslo je dokonce uvedeno v žákovské knížce, ale pro učitele je péče nedostačující. Několikrát mi bylo potvrzeno pedagogy, že když oni měli problém a chtěli se dovolat na linku pro učitele, tak se nikdy nedovolali. Což mi přijde, že je tristní.

A: *Přesuneme se teď již ke kyberšikaně. Pokud by se v této škole objevila, tak digitální důkazy zajišťuje, dle krizového plánu, jistá pedagožka, víš, jakým způsobem tak činí?*

VP: Když se vyskytne kyberšikana, ať už je proti žákovi, či učiteli, tak jsem do vyšetřování zapojená já. Ve finále jako výchovná poradkyně většinu pohovorů dělám já, nebo je

s účastí mě. To znamená, že důkazní materiály mám často já. Protože kdyby tady probíhala kyberšikana, která je odhalená, tak já o tom prostě vím. Neuhlídám samozřejmě 680 žáků, co si píší. Je tu také jeden principiální rozdíl, co škola vůbec může zkoumat a co nemůže. Otázka zní, kdy byl telefon pro tvorbu kyberšikany užít. Zda to bylo v době školní docházky, či mimo dobu vyučování. Když probíhá kyberšikana přes sociální sítě, ať už je to Whatsapp, Instagram, nebo to jsou messengery, na tom nezáleží, v odpoledních hodinách, tak my informuje zákonné zástupce, ale nemůžeme kázeňsky napadnout dítě. Pokud dítě nepořizuje obsah kyberšikany ve škole, ale v době svého volna, tak informuje zákonné zástupce oběti i agresora, ale kázeňsky není možné jít proti dítěti. V tomto máme svázané ruce a doporučujeme obrátit se na Policii ČR.

A: A mimo Polici ČR, obracíš se i na někoho jiného, na poradnu apod?

VP: Policie ČR mi v tomto vycházela vždycky vstříc. Ať už se jednalo o kyberšikana či o jiné situace. Vzhledem k tomu, že se zde točí 680 žáků, což je krát dva rodičů, tak v tomto množství se složité případy najdou. Právě Policie ČR mě odkáže na příslušná centra, kde mi poradí, jak mám dále postupovat. Pokud se jedná o psychologické problémy, tak se obracím na svého mentora z vysoké školy, jelikož je to doktor a praxi má letitou spjatou se školstvím od základních škol až po vysoké školy. Této problematice hodně rozumí.

A: Objevila se na této škole kyberšikana učitele?

VP: Objevila se na škole kyberšikana učitele.

A: Jakého ražení?

VP: Odhalení proběhlo díky samotným dětem, které si toho všimly a kterým se to nelíbilo. S materiálem doběhly za postiženým vyučujícím, kterému to předložily. Ukázaly mu, že je vytvořená složka na Instagramu a následně to bylo předloženo mě.

A: Pak jsi to tedy řešila ty a kontaktovala jsi rodiče?

VP: Samozřejmě, ale má to svůj čas. Pokud informuji rodiče moc brzo, tak mi začnou manipulovat s dětmi. Nejprve potřebuji dostat pořádný balík informací od určitých dětí.

Děti velmi inteligentní dokáží manipulovat s informacemi, a já, když se na něj připravím, tak pak už pro manipulaci nemá takový prostor a já takové dítě mohu usvědčit. A takové děti existují a mám je otypované. Začínám rozhovory s těmi, které jsou nejotevřenější, které mi předloží nejvíce materiálů a já ty materiály sesbírám. Jakmile mám dostatek materiálů, a v případě kyberšikany potřebuji mít vyfocené nejen texty, ale i nicky dětí. Naštěstí na druhém stupni jsou ještě tak hloupé, že si tam dávají své vlastní jméno, což usnadňuje průběh vyšetřování. Po seskupení tohoto materiálu pak zvu manipulativní a lživé dítě. Na takový rozhovor si беру svědka, nechávám otevřené dveře. Beru si takové dítě, když vím, že kolegyně je hned vedle. Nebo si беру děti dvě, když vím, že zrovna tyto dvě na sebe začnou prášit. Oni pak začnou sami informace podávat. Až potom já kontaktuji rodiče. Před tím by se do řešení nevhodně vložili a smažou veškeré důkazní záznamy. O to rychleji, když je to namířené proti učitelí.

A: Tato kyberšikana se Ti povedla vyřešit? Pokud ano, jaké byly uděleny sankce?

VP: Práce byla kolektivní, tedy spolupráce s třídními učiteli a dalšími vyučujícími vedla k tomu, že se podařilo kyberšikanu vyřešit. Jsou z toho tři ředitelské důtky a jedna dvojka z mravu s tím, že prvně byly navrženy dvojky z mravu pro všechny účastníky. Nakonec jsme se já a osočovaný vyučující domluvily takto. Důtky dostaly ty děti, které poskytovaly materiál pro kyberšikana učitele a tomu, který účet zřizoval a vkládal, byla udělena dvojka z mravu.

A: Tedy tomu, kdo byl jakýmsi vůdcem agresorů.

VP: Nebyl vůdcem, byl bílý kůň. Je to hlupáček. Jedna z agresorek si řekla, že on je tak blbej, že to na Instagram vyvěsí a jí se tedy nic nestane. Ale stalo se.

A: Říkala jsi, že se kyberšikana odhalila díky týmové práci, jak bys právě ji na této škole charakterizovala/ohodnotila?

VP: Kolegialismus zde na škole je high of point (na vysoké úrovni, pozn. autorky), funguje naprosto nadstandardně.